

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ בחוקותי ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו אוהב תורה
לא ישבע תורה
מילתא דפליאה - מילתא חדת'א

יב והשימותי את מקדשיכם
נציץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ב בחינת 'אותיות החקיקה'
'ו'אותיות הכתיבה'
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אור המאיר | דברי מוסר אודות המטריד נפשו בפרנסה יותר מדאי 1. . . . .

אמרי נעם | המצמצם בתאוות האכילה זוכה לפרנסה ברוח 1. . . . .

שפת אמת | קשם שיש לנפש משיכות לתאוות מפל שפן שיש לה משיכות ודרכים לקרבת ה' 1. . . . .

אמרי פנחס | בתוכחות מרמזים ברכות גדולות 1. . . . .

דברי בינה | צדיקים מהפכים ומפרשים את דברי התוכחה כברכות וישועות לעם ישראל 1. . . . .

עטרת ישועה | בתוכה גנוזים ומסתרים טובות וברכות 1. . . . .

תורת אמת | בקריאת התוכחה כל אחד מקבל על עצמו להיטיב מעשיו וזוכים להתקדש בשלמות במתן תורה 1. . . . .

חמדת דוד | החלוק בין למוד ספרי מוסר וחסידות ללמוד גמרא ופוסקים 1. . . . .

באר משה | טעם התפלה בכל יום ויום כי לאט לאט מעלה האדם את נשמתו לשרשה 1. . . . .

דברי יוסף | שכרו של העוסק במצוה ומשתוקק לקיים מצוה נוספת 1. . . . .

ילקוט הגרשני | התר ירידת גשמים בשבת 1. . . . .

כסף נבחר | נשיאת פנים לישראל אף על פי שאוכלים כדי שביעה 2. . . . .

מוסר מלכים | התורה מביאה את השלום 2. . . . .

נחל קדומים | הקרבת תמידים בכל יום על ידי אליהו 2. . . . .

ויאמר שאול | רמז הפתוח להקרבת תמידים בכל יום על ידי אליהו הנביא 2. . . . .

חפץ חיים על התורה | ודי בלא תשובה וקבלה להבא אינו כלום 2. . . . .

שיר מעוז | כפרת היסורים על ידי תשובה 2. . . . .

מדרש יהונתן | ברית אבות לא תמה 2. . . . .

נחל קדומים | המחידש חידוש תורה בשבת גורם נחת רוח להוריו בעולם הבא 2. . . . .

מזמרת הארץ | עקר למוד התורה ביום השבת 2. . . . .

בנין דוד | העוסק בשבת בתורה ובמצות זוכה לשכר אף בעולם הזה 2. . . . .

מעשי צדיקים 2. . . . .

ט . . . . .

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה 2. . . . .

יב . . . . .

יז . . . . .

יח . . . . .

יט . . . . .

כ . . . . .

כא . . . . .

כב . . . . .

כג . . . . .

כד . . . . .

כה . . . . .

כו . . . . .

כז . . . . .

כח . . . . .

כט . . . . .

ל . . . . .

לא . . . . .

לב . . . . .

לג . . . . .

לד . . . . .

לה . . . . .

לו . . . . .

לז . . . . .

לח . . . . .

לט . . . . .

מ . . . . .

מא . . . . .

מב . . . . .

מג . . . . .

מד . . . . .

מה . . . . .

מו . . . . .

מז . . . . .

מח . . . . .

מט . . . . .

נ . . . . .

נא . . . . .

נב . . . . .

נג . . . . .

נד . . . . .

נה . . . . .

נו . . . . .

נז . . . . .

נח . . . . .

נט . . . . .

ס . . . . .

סא . . . . .

סב . . . . .

סג . . . . .

סד . . . . .

סה . . . . .

סז . . . . .

סח . . . . .

סט . . . . .

ע . . . . .

עא . . . . .

עב . . . . .

עג . . . . .

עד . . . . .

עה . . . . .

עז . . . . .

עח . . . . .

עט . . . . .

פ . . . . .

פא . . . . .

פב . . . . .

פג . . . . .

פד . . . . .

פה . . . . .

פו . . . . .

פז . . . . .

פח . . . . .

פט . . . . .

צ . . . . .

ца . . . . .

צב . . . . .

צג . . . . .

צד . . . . .

צה . . . . .

צז . . . . .

צח . . . . .

צט . . . . .

ק . . . . .

קא . . . . .

קב . . . . .

קג . . . . .

קד . . . . .

קה . . . . .

קו . . . . .

קז . . . . .

קח . . . . .

קט . . . . .

קכ . . . . .

קכא . . . . .

קכב . . . . .

קכג . . . . .

קכד . . . . .

קכה . . . . .

קכו . . . . .

קכז . . . . .

קכח . . . . .

קכט . . . . .

קל . . . . .

קלא . . . . .

קלב . . . . .

קלג . . . . .

קלד . . . . .

קלה . . . . .

קלו . . . . .

קלז . . . . .

קלח . . . . .

קלט . . . . .

קמ . . . . .

קמא . . . . .

קמב . . . . .

קמג . . . . .

קמד . . . . .

קמה . . . . .

קמו . . . . .

קמז . . . . .

קמח . . . . .

קמט . . . . .

קנ . . . . .

קנא . . . . .

קנב . . . . .

קנג . . . . .

קנד . . . . .

קנה . . . . .

קנו . . . . .

קנז . . . . .

קנח . . . . .

קנט . . . . .

קס . . . . .

קסא . . . . .

קסב . . . . .

קסג . . . . .

קסד . . . . .

קסה . . . . .

קסו . . . . .

קסז . . . . .

קסח . . . . .

קסט . . . . .

קע . . . . .

קעא . . . . .

קעב . . . . .

קעג . . . . .

קעד . . . . .

קעה . . . . .

קעז . . . . .

קעח . . . . .

קעט . . . . .

קפ . . . . .

קפא . . . . .

קפב . . . . .

קפג . . . . .

קפד . . . . .

קפה . . . . .

קפו . . . . .

קפז . . . . .

קפח . . . . .

קפט . . . . .

קצ . . . . .

קצא . . . . .

קצב . . . . .

קצג . . . . .

קצד . . . . .

קצה . . . . .

קצו . . . . .

קצז . . . . .

קצח . . . . .

קצט . . . . .

אוצר פניני החסידות

בית ישראל | תכלה שנה וקללותיה - טרדות הגשמיות | הבטחה שעל ידי קבלת על תורה תוסר מהאדם טרדת הפרנסה . . . . .

לקוטי שיחות | כל עניני התוכחה הם ברכות אלא שגאמרו בהסתר מפני שאין ביכולתן לבוא בגלוי . . . . .

פתגמי אורייתא | מציאות השם יתברך צריכה להיות טבוע באדם באופן שגם במצב של בהלה לא ישכח מאתו יתברך . . . . .

לקוטי תורה | בחינת 'אותיות הקדיקה' ו'אותיות הכתיבה' . . . . .

באר משה | כפי הזהירות בשמירת הברית זוכים לכל ההשפעות . . . . .

בת עין | 'ישן מפני חדש תוצאות' - להאמין ולגלות את בחינת ההתחדשות שבכל יום . . . . .

תורת אבות | ואלף אתכם קוממיות 'קומה זקופה' - שלא תהיה הנהגת האדם בקחינת בהמה . . . . .

שם משמואל | עמלק הפוף מיעקב אבינו שמהותו ישרות . . . . .

מחשף הלבן | הקב"ה יגאל את ישראל בשביל השכינה . . . . .

מחשף הלבן | אין ערף ואין קצבה לערף נשמות ישראל . . . . .

באר מים חיים | התלהבות פאש בוערה לעבודת הבורא . . . . .

זרע קדש | המצות שיש להם טעם יש הנאה למקיימים אותם ומתוקים הם מאד . . . . .

בפני אביב | יש להתגלגל בעפר מרב אהבה שיכול לעסק בתורה ולדבר דבור אחד לפני השם יתברך . . . . .

שפת אמת | אחר שזוכין לטעם טעמי תורה מי פתי לא יתמלא שמחה וחדוה . . . . .

שם משמואל | על ידי העברה מפסיד האדם את הדבוק האלקי שהוא למעלה מפל שגשוע וענג ושמחה שבועלם . . . . .

תולדות אדם | יש לקיים המצוה באופן שישאר רשומה על האדם אף לאחר קיימה . . . . .

נעם אלימלך | מי שנדמה לו שהוא רחוק מהשי"ת הוא קרוב . . . . .

משנת ה"מ"ל | קדם צאתו להתעסק בצרכי פרנסתו בקש רחמים שלא יכשל . . . . .

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת בחוקתי

המתקת הקללות

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

תכלה שנה וקללותיה - טרדות הנשמיות | הבטחה שעל ידי קבלת על תורה תוסר מהאדם טרדת הפרנסה

אם בחקתי כו' הבטחה לעניני גשמיות, ונתתי כו', אולי הרמז על המשנה המקבל עליו על תורה מעבירין כו' ועל דרך ארץ (אבות פ"ג מ"ה). דאגת הפרנסה מטריד את האדם, אם אין קמח אין תורה (שם מ"ז), ובאה הבטחה אם בחקתי כו' ונתתי כו', וזה הכנה לקבלת התורה.

על ידי קבלת על תורה מתהפכים עניני הנשמיות לברכה

כתיב ויחפף ד' אלקיף כו' את הקללה לברכה (דברים כג ו). ואיתא בגמרא (מגילה לא:) עזרא תקן כו'. תכלה שנה וקללותיה, בעצרת ראש השנה לפרות אילן (ר"ה טו), ומהו הקללה שתכלה, זהו עניני טרדות גשמיות, דכתיב ארורה האדמה בעבורך בעצבון כו' (בראשית ג יז), ועל ידי קבלת על תורה מתהפף הקללה לברכה, וגם עניני גשמיות יכולים להפך לברכה. ואיתא בראשונים גירסא בגמרא עזרא תקן כו' ברכות וקללות, הרמז להפך את הקללות לברכות, בהבטחת ויחפף ד' כו' לברכה.

ונתתי גשמיתם בעתם שלא יפריעו לעבודת ה'

ואיתא בספרים ונתתי גשמיתם עניני גשמיות בעתם שלא יזיקו בזה, וזה הרמז בימים האלו בפסח על התבואה ובעצרת על פרות האילן וימי העמר באמצע ראשית קצירכם (ויקרא כג ט), הכל לרמז על עניני גשמיות שלא יפריעו בעבודת השם, וגם השבתות מסייעים להפך הכל לברכה כדאיתא במדרש ובספרים.

יש לקבל על תורה אפלו מתוך טרדה

ועל האדם לקבל עליו על תורה אפלו מתוך טרדה, וזה אם בחקתי תלכו' לשון הלוח ודרך, ואיתא (אבות פ"ו מ"ד) כך דרבה של תורה פת כו' ואחר כך יכול להגיע לעשר, אם בחקתי כו' וסמך ואכלתם כו' לשבע אוכל קמעה, כדאיתא (תנא"ר פכ"ו) עד שיתפלל אדם על דברי תורה יתפלל שלא יפנסו רבוי אכילה ושתיה, וזה ואכלתם לחמכם אוכל קמעה ומתברך במעיו סמיכה לאם בחקתי תלכו'.

הכל מהשם יתברך והאדם נותן רק הרצון

ומקבל סיוע

והעקר הרצון והתשוקה, פי להכל נצרך סיוע מהשם יתברך אבל הרצון נצרך מהאדם ואחר כך מסייע לו השם יתברך, ומקרא מפרש ביהוקאל (לו כז) ואת רוחי אפתן בקרבכם ועשיתי את אשר בקחי תלכו', הכל מהשם יתברך ורק הרצון מהאדם (שנת תשי"ח):

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

כל עניני התוכחה הם ברכות אלא שנאמר בהסתר מפני שאין ביכלתן לבוא בגלוי

בלקוטי תורה דפרשתנו מבאר, שכל עניני התוכחה הם באמת ברכות

(לדוגמא: יאפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד' (כו כז) פרושו שכל עשר כחות הנפש ישתתפו באפיה בתנור ובחמימות הבאה מהתבוננות בא'חך), אלא שלהיותן ברכות נעלות ביותר, אין ביכלתן לבוא בגלוי, ולכן נאמרו באפן זה.

מעשה רשבי ששלח את בנו לרכי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים שיברכוהו

הצמח צדק מביא שם בהגהה, שזהו גם הפשט בספור הגמרא (מ"ק טו), שרבי שמעון בן יוחאי שלח את בנו אל רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים שיברכוהו. פשטא אל רבי שמעון, מסר לו מה שאמרו לו, והתאונן שלכאורה הם ענינים שהם ההפך מברכות, אמר לו רבי שמעון שבאמת הנה פולחו ברכתא נינהו, ופרש לו את כל הברכות.

הטעם שברכוהו בלשון הפוכה ונסתרת

ולכאורה, מדוע אמנם ברכוהו בלשון שאפשר לפרשו באפן אחר?

אומר על כך המהר"ש"א שהיה זה לחידודי. והצמח צדק אמר שייתר נראה כפשוטו, לפי שהברכה באפן זה היא מבחינת סתום.

כיצד יכל רשבי לפרש ברכות אלו בגלוי

לכאורה, כיון שהם ברכות נעלות שבהכרח שבואו בהעלם, איך היה יכול רבי שמעון בן יוחאי לפרשם בגלוי?

על ידי קבלת היסורים בשמחה וזוכים לקבלם כפי בחינתם דלעתיד

ויובן על פי המבאר בתנאי (פרק כז) שיסורים הם טוב מעלמא

דאחפסיא, בחינת י-ה, ולכן נמשכים למטה עתה בחינת צל ולא אורה וטובה נראית. ועל ידי זה שמקבלים את היסורים בשמחה, זוכים להענין ד'כצאת השמש בגבורתו' (שופטים ה לא), שיהיה לעתיד, שאז ימשך בטוב הנראה והנגלה.

אצל רשבי האיר כבר עתה בחינת הלעתיד ולכן יכל לפרשם

הנשמיות שענינים הוא לגלות פנימיות התורה - אצלם גם עתה מאיר הגלוי דלעתיד. ולכן רשבי, שענינו היה לגלות פנימיות התורה, היה ביכלתו לפרש את הברכות בגלוי, דמכיון שאצלו האיר כבר הענין ד'כצאת השמש בגבורתו', ראה כבר עתה את הברכות שבוה. ולכן בא פרוש התוכחה כברכות - בחסידות דוקא, שמביאה פנימיות התורה בגלוי.

הטעם שגלה את סתר הברכות לבנו

מכיון שהפרוש דברכות אלו קשור עם פנימיות התורה, הרי כשם שפנימיות התורה גלה רשבי לכל, כך ברכות אלו פרשם גם לבנו, שבאותה שעה לא היה עדין במדרגה נעלית כל כך - ולכן אומרת הגמרא אמר ליה לבריה, ואינה קוראת אותו בשמו. והוכחה נוספת, מזה ששלחו לקבל ברכה מרבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים. ואף על פי כן גם לו גלה את הברכות.

ג' עצות מהתנאי ליסורים, א לקבלם בשמחה - בידיעה שלעתיד ימשכו בטוב הנגלה

בשלשה מקומות בתנאי מבארת העצה ליסורים: פעם אחת - בחלק ראשון דתנאי, וב' פעמים - באגרת הקדש.

בחלק ראשון דתנאי (פרק כז) איתא, שהעצה ליסורים היא לקבולי בשמחה, שעל ידי זה יזכה שלעתיד לבוא ימשך בטוב הנראה והנגלה. אבל, הרי זהו ענין שצריכים להמתין להזמן דלעתיד לבוא.

כ, לפשפש במעשיו - להתבונן ולהתעורר לאהבת ה' שהקב"ה בעצמו רוחץ עוונותיו - ועל ידי כן ימשך הטוב גם באפן הנגלה ונראה

באגרת הקדש במקום אחד (סימן כב) נותן עצה לפשפש במעשיו, ולהתבונן בכך שהמלך הגדול רוחץ צואת בנו יחידו, כמו שנאמר אם רחץ ה' את צאת בנות ציון גו' (ישעיה ד ד), שענין זה הרי הוא בא מצד האהבה רבה שלמעלה, ועל ידי

באדם באופן שגם במצב של כהלה לא ישכח מאתו יתברך

אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם כהלה (כו טו). הנה ידוע מצדיקים דכל הקללות הכתובות בפרשת התוכחה הם ברכות, רק שכתובות בהסתרה.

ואפשר לומר בכונת פסוק זה, דהנה והפקדתי עליכם, אפשר לפרש שהוא מלשון 'ויפקד המלך פקידים' (אסתר ב א), לשון של שליטה, והינו שהקדוש ברוך הוא כביכול מנה עצמו לשלט על האדם, כהלה הינו גם כשהאדם נמצא חס ושלום במצב של כהלה.

והענין הוא, דיראת ה' צריכה להיות טבועה בדמו של אדם וחקיקה בעצמותיו עד כדי כך שאפלו נמצא חס ושלום במצב של כהלה גם כן אינו שוכח מאתו יתברך.

ונמצא כי פסוק זה הנו בעצם ברכה שהיראת שמים תשלט באדם בכל המצבים שיהיה שרוי בהם:

אז לסבל יסורים חס-ושלום, אלא מיד כשעומדים בנסיון - נפטרים מהיסורים.

ועוד מעלה בזה, שדי גם במעט יסורים, שהרי גם במעט יכולים לנסותו, ומיד כשרואים שאינו מתפעל מזה - נוטלים זאת ממנו. אבל אף על פי כן, הרי כאן יש צורך לעמוד בנסיון.

פנימיות התורה ממתקת מיד את כל הענינים ונעלית מכל שלשת העצות הנ"ל

אבל המעלה דרשב"י ופנימיות התורה היא - שנפטרים מכל הענינים הנ"ל; אין צורך להמתין להזמן דלעתיד, לא על התעוררות האהבה וכו', ולא העמידה בנסיון, אלא מצד פנימיות התורה מפרשים, מיד, ומגלים כל ענין, בטוב הנראה והנגלה (ח"א עמ' 283 ואילך):

פתגמי אוריתא

רבי מרדכי יצחק בער מפיטסבורג זי"ע"א מציאות השם יתברך צריכה להיות טבוע

ההתבוננות 'כמים הפנים אל פנים' יעורר את האהבה בעצמו להקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה ימשיך למעלה, שהאהבה תהיה אהבה מגלה, ובמילא תמשך גם למטה בטוב הנראה והנגלה.

עצה זו, אף שאמנם אין צורך לחכות להמתין להזמן דלעתיד, ואפשר שיהיה לו טוב הנראה והנגלה גם עתה, אבל לזה יש צורך בהתבוננות והתעוררות אהבת ה' וכו'.

ג. לדעת שזהו ענין של נסיונות - ועל ידי יריעה זו יפטר מהיסורים וימשך עליו הטוב הנראה ונגלה

במקום אחר באגרת הקדש (סימן יא) גותן עצה לידע שזהו ענין של נסיונות, שמשנים את האדם אם יש לו רצון בעניני עולם הזה וחי הגוף, ועל ידי זה שעומד בנסיון הרי זה נמשך בטוב הנראה והנגלה.

מעלת העצה הנ"ל על שתי העצות הקודמות

המעלה בעצה זו היא, שאין צורך להמתין על התעוררות האהבה וכו', ועד

פרשת בחקתי

והגם שמפל מקום אינו דומה ממש לכמו שהיה האבן טוב מצד עצמו קדם החקיקה, שמתחלה היה פשוט בלא ציור אותיות כלל ועל ידי החקיקה נולדו בו אותיות, והרי אם פן צורות האותיות אלו אינן עצמות ומהות האבן טוב שהוא מצד עצמו פשוט בלא ציור אותיות. אבל על כל פנים אותיות אלו הם בגוף האבן טוב ממש ואינו דבר נפרד ממנו רק חרותים וחקיקים בגופו ממש.

ההכרח בין 'כתיבה' לחקיקה באותיות שבנפש המדבר

והנה דוגמת המשל הנ"ל באותיות הכתיבה ואותיות החקיקה הגשמיים, יש דגמתם ממש ברוחניות באותיות שבנפש המדברת שבאדם.

דהנה נביעת האותיות שבמחשבה ודבור, אף שנובעים מהנפש, מכל מקום גשם מהות אותיות הדבור שהם מבחינת קול והכל הלב הגשמי היוצא מן הקנה, כמו דבר זר ממש נחשב לגבי מהות ועצמות הנפש, כי מה ענין קול גשמי למהות הנפש הרוחנית.

וזה ממש כמשל אותיות הנכתבים בדיו, שאף על פי שאין הדיו ממהות הקלף, מכל מקום הוא דבוק בהקלף והקלף

אם בחקתי תלכו (כו א)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע"א

בחינת 'אותיות החקיקה' ו'אותיות הכתיבה'

להבין ענין 'אם בחקתי תלכו', שבחינת ההליכה היא 'בחקתי' ורקא בחינת 'אותיות החקיקה', יש להקדים תחלה שיש ענין ההפרש בין 'תורה שבכתב' שנתלבשה באותיות הכתב בדיו על הקלף, לבחינת 'מכתב אלקים חרות על הלוח' (שמות לב טז) שהוא 'אותיות החקיקה'.

ההכרח בין 'כתיבה' לחקיקה בנשמיית

וההפרש בין 'כתיבה' לחקיקה בגשמיית הוא פשוט, דבאותיות הנכתבים בדיו הנה הדיו הוא דבר בפני עצמו ואינו מגופו ומהותו של הקלף, אף כשמצטרף הדיו בצורות אותיות על הקלף ידבקו והיו לאחדים ונראה כאלו הם דבר אחד, אבל מכל מקום באמת הם שני דברים, שהרי הקלף הוא דבר בפני עצמו והדיו הוא דבר בפני עצמו לגמרי.

מה שאין פן באותיות החקיקה שחוקקים ונחרצים על גבי אבן טוב וכהאי גוונא, הנה אין האותיות חשויים בחינת לבוש לבד, אלא הן מעצמותו ומהותו של האבן טוב ומגופו ממש יחשבו.

כך הנפש היא המדברת ומהרהרת וסובלת גשם אותיות הדבור והמחשבה, ובלעדה אין שום מציאות אותיות מחשבה ודבור. והרי אם פן אותיות המחשבה ודבור דבוקים ממש להנפש והיו לאחדים. ומכל מקום הן לבושים לבד, לפי שמצד עצמן הן דבר נפרד.

אמנם להבין המשל מאותיות החקיקה מהו בנפש, יובן ממה שכתב באגרת הקדש (פרק ה) על פסוק 'ויעש דוד שם' (שמואל ב' ח א), שמבטא אותיות והנקודות הוא למעלה מהשכל המשג ומובן, אלא משכל הנעלם ונקודות השכל שבנפש המדברת, עין שם.

ועל פי כל זה יובן איך שיש בנפש בחינת אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה, והינו כמו שאותיות החקיקה הם חקוקים בגוף ועצם האבן ואין כאן דבר נוסף, כך הוא ענין צורת הכ"ב אותיות שמקורן הוא מקדמות השכל ורצון הנפש, הרי הם למעלה ממהות מחשבה ואפלו ממהות שכל הגלוי.

כשהאדם מניף ביד או ברגל, ככה הצל שלו עושה גם כן דוגמתו.

כמו כן השם יתברך ברוך הוא מתנהג בכיבוד עם האדם, בחינת הצל. באיזה מדה שהאדם מתנהג למטה, ככה מתעורר דוגמתו במרום, לשלם לו כפי מעשיו, הן לטוב או להפכו חס ושלום.

וכשהאדם זוכה לשמר בריתו הקדוש, שלא לפגם אותו בשום נדנדו פגם חס ושלום, אזי מתעורר פגמו גם כן במקום ברית ההשפעה העליונה, להשפיע לו מכל מיני השפעות טובות, ושלא יהיה שום שליטה ואחיזה להחיצונים בהשפעה הקדוש.

הרמו בלשון הפסוק

וזהו והקמתי את בריתי, הוא ברית ההשפעה העליונה מצדיק יסוד עליון. אחכם, ירצה עמכם, ולערך מעשיכם בשמירת ברית הקדוש.

כשאתם תשמרו ברית הקדוש כראוי ונכון, בגדל השמירה מעלה, מלפגמו בשום ענין, גם אני בכיבוד אקום את בריתי משפע ברכה העליונה, להשפיע לכם מכל מיני שפע טוב, רק לכם לבד, ואין לזר אתכם שום חלק בהשפעה הזו, ולא יתערב זר בשמחתכם, אמן כן יהי רצון, והבן:

ואכלתם ישר נושן וישן מפני חדש תוציאו (כו)

בת עין

רבי אברהם דב מאברקט זיע"א

וישן מפני חדש תוציאו - להאמין ולגלות את בחינת ההתחדשות שבכל יום

וישן מפני חדש תוציאו, פרוש וישן הקדוש ברוך הוא שהוא סתים, מפני חדש תוציאו, רצה לומר מפני ההתחדשות שעושה בכל יום - תוציאו אותו לבחינת אתגליא.

הינו להאמין שנגלה הוא על ידי פעולותיו שעושה בכל יום, ומנהיג ומשגיח בפרטי פרטיים בכל המאורות וכלל הסבות שיש לאדם, הן בכללות והן בפרטות, שאין שום דבר נעשה בלתי השגחתו יתברך.

על כן אין לאדם למהר לרוץ להשיג תאוות עולם הזה, שאין שום דבר נעשה בלתי השגחתו יתברך, יהי רצון שנוקה לזה ובזכות זה יבא לציון גואל אמן כן יהי רצון:

ולכן נמשל לחקיקה, שהיא כאלו אין כאן שום דבר נוסף כלל זולת המהות שהיה קדם החקיקה כף הוא גם כן עכשו לאחר החקיקה, כף גם כן הטהוות בחינת עתיק יומין ואריף אנפין הם צדין מכלל עולמות האין סוף.

מה שאין כן בחינת הטהוות עשר ספירות דאצילות חכמה וחסד, הרי פיון דאור אין סוף לאו מכל אנון מדות איהו כלל וחקמה עלאה כעשה גופניות נחשבת אצלו יתברך, לכך נמשלו לאותיות הכתב שהדיו הוא דבר זר רק שנתאחד עם הקלף.

ואף גם שבאמת בחינת עתיק יומין ואריף אנפין אינם גם כן מערך ומהות עצם האור הנמשך מאין סוף שהוא פשוט צדין בתכלית, הרי זה כמשל החקיקה שפשוטמים וחקקים על האבן טוב ונראה רשימות אין זה כמו עצם הפשוט ממש, אך מכל מקום אינו דבר זר כמו הדיו כו'.

ההכרל בין 'תורה שבכתב' ל'מכתב הלוחות'

וזהו גם כן כללות ההפרש בין תורה שבכתב למכתב הלוחות, כי פרוש תורה שבכתב הינו שנתלבשה באותיות הכתב, כי התורה עצמה היא למעלה מהכתב, כי תורה היא מבחינת יסוד אבא שעדין יש בו הארת אין סוף שמלבש בכתב, כמו שגאמר 'ה' בחכמה' (משלי ג ט), ונקרא בשם צדן, רק שנתלבשה בבניה ששם הוא בחינת אותיות. והינו ג' סדרים דאורייתא נמשכים מבחינת נהר היוצא מעדן, וגם האותיות אלו שהן הכלים הרי איהו וגרמוהי חד בהון כו'.

אמנם הלוחות שרשם בבחינת כתר עליון. וזהו ענין עשרת הדברות שנתנו בחג השבועות לפי שאז הוא ההתגלות והמשכת הפתר מבחינת אריף אנפין ועתיק יומין ממש בזעיר אנפין כמבאר בפרי עץ חיים:

והקמתי את בריתי אתכם (כו ט)

באר משה

רבי משה אלקים ברעיה מסודניץ זיע"א

כפי הזדירות בשמירת הברית זוכים לכל ההשפעות

והקמתי את בריתי אתכם. על דרך הכתוב 'ה' צלף' (תהלים קכא ה), וכמו שפרש הפעל שם טוב וצל, שהשם יתברך ברוך הוא מתנהג עם האדם בבחינת הצל, כמו הצל שעושה כל מה שהאדם עושה,

והן אמת שמהות ועצמות הנפש ממש הוא למעלה מעלה ממהות צורת האותיות, כי האותיות היא רק בחינה אחרונה שבה. אך מכל מקום על כל פנים הוא בחינה אחרונה שבמהותה ועצמותה ממש ולא תוספת מהות אחר.

והרי זה כמשל אותיות החקוקים בהאבן טוב, שהאבן טוב מצד עצמו פשוט בתכלית ולמעלה מתמונת אותיות, וכשחוקקים בו אותיות נחשף קצת העצם הפשוט, אמנם מכל מקום אין כאן מהות אחר.

באר ענין בחינת 'החקיקה' שבלוחות ומעלתו על בחינת 'הכתיבה' שבתורה שבכתב

והנה אחר שנתבאר ענין 'אותיות החקיקה' ו'אותיות הכתיבה' מהו ההפרש ביניהם במשל גשמי, ונתבאר גם כן כל זה ברוחניות באותיות הנפש, מעתה יובן כל זה מעט מזעיר בנמשל למעלה בענין שרש הלוחות שהן בחינת חרות וחקיקה, מהו מעלתן על תורה שבכתב בבחינת כתיבה.

כי הנה ידוע ענין בחינת אותיות למעלה כמו שגאמר 'בדבר ה' שמים נעשו' (תהלים לג ו), שהן בחינת התגלות. כי אותיות מלשון אמת כו'. ויש על דרך משל בחינת אותיות הדבור המהוה ומחיה 'עלמין דאתגליין' ויש בחינת אותיות הממשכה המחיה ומנהה 'עלמין סתימין'.

אמנם ב' בחינות אלו נקראים לבושים, כמו שעל דרך משל למטה ההכל מלביש צורת האותיות כף הם בחינת לבושים כדי שיוכלו העולמות לקבל החיות, וזהו על דרך משל כמו אותיות הכתיבה.

אמנם יש גם כן בחינת אותיות החקיקה. והענין, כי הנה ידוע מחלקת המקבלים אם הפתר נמנה מכלל עשר ספירות או שאינו מכלל. והאר"י ז"ל הכריע (בעץ חיים שער מ"א פ"ג) שהוא בחינת ממצע בין המאציל לנאצלים, ויש בו מבחינה תחתונה שבאין סוף והוא בחינת עתיק יומין, וזו הבחינה האצילה את הבחינה הב' שבו שהוא שרש כל עשר ספירות הנאצלים בבחינת העלם ודקות גדול והוא הנקרא אריף אנפין. וב' בחינות אלו יחד נקראים כתר והיא בחינת הממצע כו', יעין שם.

הרי מבאר דבחינת הפתר הוא למעלה מכל העשר ספירות, שאפלו בחינה תחתונה שבו היא רק שרש הנאצלים בדקות גדול ולמעלה ממהות ספירות דאצילות.

תורה, להורות כמו שהתורה היא תורת אמת פן ישראל פלו זרע אמת, הפוך זרע עמלק, ורק מצד התגברות כח עמלק נתפסו ברשת זו טמנו להם.

הטעם שנטל יעקב בחמש מקומות אות ו' - על פי הג"ל

ועל פן בתמשה מקומות יעקב נטל אות ו'א"ו, שהוא אות אמת כבזהר הקדוש (ח"א ג ב), משכונ מאלהו להורות שמדת האמת היא ממשפנת אצל ישראל שהם זרע יעקב כבתמשה חמשי תורה, וכשיגאלו מזרע עמלק שהיא המלחמה האחרונה על ידי אליהו תתגלה האמת בעולם, אמן פן יהי רצון במהרה בלימנו (שנת תרע"א):

ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפך בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם (כו מד)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקב"ה יגאל את ישראל בשביל השכינה

אפשר לרמוז על פי מה שכתב בזהר הקדוש (ח"א ק טו): על מלת לכלתם, אל תקרי לכלתם אלא לכלתם, היא השכינה פלה פלוה, שבשביל הפלה הנעימה שהיא שכינת עזנו שהיא עמנו בגלות, בשבילה יפקד הקדוש ברוך הוא עצמו ויגאלם, שנגאמר (ישעיה א כז) 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'. והנה 'כלותם' מלאה אותיות 'מלכות', להורות דעל השכינה הוא רומז.

ישראל חוששים ומצטערים רק על צער השכינה

והנה יש להתבונן בעקר הפסוק הזה, דצריך טעם לדבר דאם ישראל מלאים עונות חס ושלום מפני מה לא ימאסם ולא יגעלם, וכי משוא פנים יש בדבר חס ושלום, והלא פתיב (דברים לב ד) 'הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא'.

ויש לומר דטעם גדול יש בדבר, על פי מה שפרש בזהר הקדוש (ויקרא כב) על פסוק (ישעיה כא יא) 'שמר מה מליה שמר מה מליה', דפרש שם דישאל אף על גב שהם בצרה גדולה בגלות מטעם ענוי אחר ענוי, צרות אחרונות משפחות את הראשונות, עם כל זה בבקשתם על הגאולה מניחים עצמם ומבקשים כי אם על פדות השכינה, מניחים עצמם ומבקשים כי אם על צער השכינה, לא חששו לצערם כי אם על צער השכינה, ומבקשים מאת ה' כי אם לפדות השכינה מן הגלות.

כל אשר עשו משה ויהושע בראשונה עם עמלק יעשו אליהו ומשיח בן יוסף בעת הגאולה

וכתב הרמב"ן (שמות יז ט) כי המלחמה מן המשפחה הזאת היא הראשונה והאחרונה לישראל, וכל אשר עשו עמקם משה ויהושע בראשונה יעשו אליהו ומשיח בן יוסף באחרונה, עד כאן לשונו.

משה ואליהו מדתם אמת

כי ידוע שמשה ואליהו מדתם אמת, כבמדרש 'שלח אורף ואמתך' יש אומרים שאמתך זה משה שנגאמר 'בכל ביתי נאמן הוא' (במדבר יב ז), וכן אמיתך זה אליהו שנגאמר 'ודבר ה' בפיו אמת' (מלכים א' יז כד).

טרם התגלות מדת האמת מתעוררת ומתחזקת מדת השקר ביותר

ויש לומר נמי שטרם נתגלה מדת האמת מתעוררת ומתחזקת מדת השקר, כענין קדושתא דצפרא המזכר בזהר שקודם שפאיר היום מתגבר החשך, ועל פן קדם מתן תורה ויבוא עמלק, וכן קדם ביאת המשחית יתגבר השקר בעולם.

על כן בזמננו מתגבר השקר מאד אפלו בין מבקשי האמת

וזה סימן גדול על זמנינו אלה כי קרבה זמן ישועתנו ועל פן מתחזק ומתגבר השקר מאד אפלו בין אנשים שתעודתם להיות מבקשי אמת, וצריך כל איש חזק גדול מאד שלא יתפס בפח השקר, כי עת רעה היא, הינו שליטת קלפה זו הנקראת רעה כמו שאיתא בזהר הקדוש.

העצה היעוצה לעמד בנסיון - לדעת כל העת ממצב הנסיון

וזה נסיון גדול בזמנינו אלה ולא פל אדם זוכה לעמד בנסיון. והעצה היעוצה לזה להיות תמיד בזכרוננו שנתן נסיון זה לפניו, ובאשר יזכר באותו רגע פי עתה הוא מנסה, בזה נקל לו לעמד בנסיון, וכמו שאיתא במדרש (רות פ"ה) אלו היה ראובן יודע שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו וישמע ראובן ויצלהו מידם בכתפו היה מוליכו אצל אביו, וכן רבים במדרש.

יש להתמלאות רחמנות על הנלכד בפח השקר

ויש להתמלא רחמנות על איש הנלכד בפח זה ומתגברת בו מדת השקר, כמו שמשבע האיש להתמלא רחמים כשרואה את חברו נלכד בפח הגשמי ולסטים שובין אותו למכרו למרחקים, כי טבע הישראלי להיות דבק במדת האמת.

הטעם שהזכור בני ישראל חמש פעמים בפסוק כנגד חמשה חמשי התורה - על פי הג"ל

ועל פן נזכר בני ישראל חמש פעמים בפסוק אחד כנגד חמשה חמשי

ואולך אתכם קוממיות (בקומה זקופה, רש"י) (כו יג)

תורת אבות

רבי משה מקוברין זיע"א

ואולך אתכם קוממיות 'בקומה זקופה' - שלא תהיה הנהגת האדם בבחינת בהמה

ולכאורה קשה הרי אסור ללכת בקומה זקופה (קדושין לא). אכן הענין הוא, כי האדם הולך על שתיים וקומתו זקופה, והבהמה הולכת על ארבע וקומתה כפופה. וכמו כן האדם שעושה מעשה בהמה, קומת נפשו כפופה.

וזהו מה שאמר קוממיות בבחינת אדם שקומת נפשו זקופה, ולא תהיו כבהמה בצורת אדם:

וזכרתי את בריתי יעקב וגו' (בחמשה מקומות נכתב יעקב מלא, ואליהו חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל אות ו'א"ו משמו של אליהו ערכון שיבוא ויכשר גאלת בניו, רש"י) (כו מב)

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

עמלק הפוך מיעקב אבינו שמהותו ישרות

הנה כבוד קדשת אבי אדומו"ר זצלה"ה הגיד, שעמלק הוא הפוך מיעקב אבינו עליו השלום, שיעקב הוא ישר על פן שמו ישראל וישרון, ועמלק מלשון מעקל, עד כאן תכן דבריו.

ובזה יש לפרש מה שאנו אומרים בסעודה שלישית שהיא נחלת יעקב 'לבר נטלין ולא עאלין הני פלבין דחציפין', שעמלק הוא קלפת פלב.

יעקב הוא מדת האמת ועמלק הוא תכלית השקר | מחזית עמלק טרם קבלת התורה שבחינתה אמת

ויש לומר עוד, דיעקב מדתו אמת כמו שנגאמר (מכה ז ט) 'מתן אמת ליעקב', ועמלק הוא תכלית השקר, ועל פן אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מעמלק (רש"י דברים כה יז), ועל פן תורה דכתיב בה 'אמת קנה ואל תמכר' (משלי כג כג), היתה צריכה להיות מחית עמלק קדם מתן תורה.

טרם שתתגלה האמת בעולם לעתיד לבוא תהיה מחית עמלק

וכן לעתיד טרם שתתגלה מדת האמת בעולם - וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויטהר לבבנו לעבדו באמת - צריך שתהיה מחית עמלק ולא יכנף עוד מוריד' (ישעיה ל ט).

מי פתי לא יתמלא שמחה וחדוה לברכו
ית' (שנת תרמ"ט ד"ה תלכו):

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

על ידי העברה מפסיד האדם את הרבוק האלקי שהוא למעלה מכל שעשוע וענג ושמחה שבעולם

ההפסד הגדול מכל ההפסדים, שעל ידי העברה מפסיד את הרבוק האלקי שהוא למעלה מכל שעשוע וענג ושמחה שבעולם (שנת תרע"ג):

מצות

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובנה זיע"א

יש לקיים המצוה באופן שישאר רשומה על האדם אף לאחר קיומה

בא ללמדנו על כל אדם העושה אחת ממצוות ה', שצריך לעשותה באופן שתתקיים המצוה אצלו אף לאחר עשייתה. כגון, תפלה, צדיק אדם לראות להיות נשאר אצלו רשומה נכר מתפלה זו כל היום, אפילו בשעה שעוסק בדברים הנשמיים, וכן בכל המצוות, וקדשת המועדים גם כן צריך להשאר אצלו הארה מיום טוב זו עד בא יום טוב השני (ד"ה אם בחקתי):

ענוה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

מי שנרמה לו שהוא רחוק מהש"ת הוא קרוב

מי שנראה לו הש"ת רחוק מאד הוא באמת שהש"ת קרוב לו, ולהפך מי שנראה לו שהש"ת קרוב לו בנדיא הוא להפך (ד"ה א"י אם בחוקות):

פרנסה

משנת הרמ"ל

רבי משה לייב מסאסוב זיע"א

קדם צאתו להתעסק בצרכי פרנסתו יבקש רחמים שלא יכשל

בשעה שרוצה לילך לעסק במשא ומתן, יעמד אצל הפתח ויתן ידו לתוף המזוזה ויאמר: רבש"ע, שתשמר אותי מדבר שקר, ומליצנות ומרכילות ומשנאת חנם, ומשאר דברים הרעים:

נשמות ישראל אין להם קצבה ולא ערך, ומי שיקבל עליו ערך עצמו לא נכנסו הנשמות בערך, והנשמות אין להם ערך. לזה אמר בערך, דהינו זה הערך ונקא בערך שהוא ערך גופף ונקא, אבל לגבי הנפש הם לה' ואין להם ערך, פי אין מי שידע ערכם רק הוא יתברך.

וזהו בערך, דהינו הערך שתעשה הינו נוקא בערך גופף נוקא גוף בלא נשמות, אבל הנפש הם לה' ואין להם ערך, משום הכי הוי הערכין דאדם בזול, אמנם הנשמה חלק אלוה ממעל ואין קץ לערפה:

• לשונות של אור •

אהבה

באר מים חיים

רבי חיים מטשורנוביץ זיע"א

התלהבות כאש בוערה לעבודת הכוונה

המצוה אם נעשית בחיות בוערת ברשפי אש שלהבת -ה, אז משתוקק וחומר עוד ביותר ויותר לעשות מצותי ית' (ד"ה עוד יחבאר אמור אם בחקתי):

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

המצות שיש להם טעם יש הנאה למקיימים אותם ומתוקים הם מאד

המצות שיש להם טעם, יש הנאה למקיימים אותם מטעמי המצות שמתוקים מאד בפשוטם וסודם (ד"ה אם בחקותי):

בפורי אביב

רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א

יש להתגלגל בעפר מרב אהבה שיכול לעסק בתורה ולדבר דבור אחד לפני השם יתברך

האדם צריך להתגלגל בעפר מחמת אהבה, מחמת אהבה שיש לו זכיה לדבר דבור אחד לפני הש"ת (ד"ה מדרש אשרי):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

אחר שזוכין לטעם טעמי תורה מי פתי לא יתמלא שמחה וחרוה

פשיטא אחר שזוכין לטעם טעמי תורה,

זה הדבר שעושים אין אחריו, שחפצים הם לשאר בצער הגלות, והשכינה תצא מן הגלות ולא תשאר בצער, אפילו חס ושלום יהיו מלאים עונות. מאחר שדואגים הרבה על צער השכינה וחששו בצערה ולא חששו בצערם, בזה הדבר די להם שלא ימאסם ולא יגעלם הקדוש ברוך הוא, זהו טעם הדבר.

כשישראל מבקשים על השכינה, מבקשת השכינה על ישראל

והנה כשם שישראל מניחים צערם ומבקשים על צער השכינה, כך עושה השכינה, מנחת צערה ומבקשת כי אם על צער בניה, כמו שנגמר (ירמיה לא יד) 'רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה', משמע דעל עצמה קבלה נחמה ועל בניה לא קבלה נחמה, ד'מאנה להנחם על בניה'.

נמצא דישראל מניחים צערם ומבקשים על צער השכינה. וכן נמי השכינה עושה, מנחת צערה ומבקשת על צער בניה. ויש לרמוז זה במלת 'מערב', ד'מערב' ראשי תבות ר'חל מ'בכה על ב'ניה. ועוד, 'מערב' למפרע ביני ר'חל ע'ליה מ'בפים, ולזה הדבר יביט הקדוש ברוך הוא ויראה ויפדה שכניתו ובניה מן הגלות.

ולזה כון הפסוק לא מאסתים ולא געלתים, בשביל 'פלתם' שהיא השכינה, שמניחים צערם ומבקשים על צערה, ובשביל פלתם גם כן מנחת צערה ומבקשת על צער בניה, דא ודא גרמו דלא אמאסם ולא אגעלם לעולם:

איש כי יפלא נדר בערך נפש לה' (כו ב)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביהצירא זיע"א

אין ערך ואין קצבה לערך נשמות ישראל

יש לךדק אמאי כתבה התורה בזה הלשון ערך כמדבר לנוכח, לא היה לו לומר רק 'בערך', וגם רש"י זכרוננו לברכה כתב (פסוק א) ד'כפל הפס"ן לא ידעתי כיצד הוא.

ואפשר לומר, דהנה בערך האדם לא עשתה התורה כי אם דבר מועט, והיכי דמי דבר זה, והלא ערך הישראלי אין לו קץ, דקמא לן (סנהדרין לו) המקנים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא, ואם כן אמאי עשתה התורה בערכו כי אם דבר קטן.

לזה הקדימה התורה ואמרה דלגבי ערך

ישראל מקבל ע"ע ברצון נפשו, עי"ז דייקא נכלה כל זממת ההפוך מהעבר וכו', ועי"ז תחל השנה ובכוחיה, להתקדש בשלמות בזמן מתן תורה:

תורה

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א
החלוק בין למוד ספרי מוסר וחסידות
ללמוד גמרא ופוסקים

ספרי מוסר הם כמו משקה חזק שמחזק הלב, ומ"מ אינו אלא לפי שעה, אכל למוד הגמרא הוא כמו פתא סעדא דלבא, שאף שבשעת מעשה אין בו טעם כ"כ כמו משקה, מ"מ נכנס בו פח על זמן רב ומחזק כל גופו:

תפלה

באר משה

רבי משה אליקים בריעה מקוניץ זיע"א
טעם התפלה בכל יום ויום כי לאט לאט
מעלה האדם את נשמתו לשרשה

צננו השי"ת ב"ה להתפלל כל אחד תפלתו בכל יום ויום, ואין די להתפלל פעם אחת לזמן הרבה וכו', יען שבלתי אפשרי שהאדם יתעלה תכף כפעם אחר אל השרש נשמתו, ע"כ מההכרח שיתפלל בכל יום תפלתו בכונה, ובזה יתעלה בהדרגה בכל פעם יותר ויותר, עד שמן השמים ירחמו עליו להביאו ולהעלותו אל השרש העליון (עהפ"ס ואם המר):

תוכחה

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א
בתוכחות מרמזים ברכות גדולות

בתוכחה מרמז ברכות גדולות מאד שלא יכול העולם לסבלו, והצרה להתלבש בלבושים כאלה עד שנתכבו קללות:

דברי בינה

רבי יעקב יצחק מביאלא זיע"א
צדיקים מהפכים ומפרשים את דברי התוכחה ככרכות וישועות לעם ישראל

בכל דור נדוד יש צדיקים כאלו אשר הם מפרשים כל דברי התוכחה לברכות וישועות ישראל:

עטרת ישועה

רבי יהושע מדו"קוב זיע"א
בתוכה גנוזים ומסתרים טובות וברכות

נדע שבתוכחה גנוזות טובות ומלא ברכות, ונסתרים מעין כל חי, רק לפנים נראים כי המה קללות ח"ו (ד"ה והשמות):

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א
בקריאת התוכחה כל אחר מקבל על עצמו להיטיב מעשיו וזוכים להתקדש בשלמות במתן תורה

על ידי שבכל תפוצות ישראל קורין בפייהם הענינים הנזכרים בסדורא זו, וכל איש

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א
דברי מוסר אודות המטריד נפשו בפרנסה יותר מדאי

מה מאד מהראוי שיחרד וילפת האיש בהתבונן על דרכיו ובפירטי מעשיו אשר הולך יומם וליילה קדורא בהרים, ומטריד נפשו רק להבאת מזונות ודי מחסוריו, ולמה לא יתן החי אל לבו לומר מה אני ועל מה אתיתי להאי עלמא שפלא, בודאי לא לכונה כ"זה (ד"ה אם):

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א
המצמצם בתאוות האכילה זוכה לפרנסה ברוח

והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו, הינו ע"י שתאכלו ולא תשבעו ותצמצם את תאוות אכילה – אז כזה תשובו ותפתחו שערי שפע:

תאוות

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
כשם שיש לנפש משיכות לתאוות מכל שכן שיש לה משיכות ודרכים לקרבת ה'

כמו שיש המשכות בהרגשת הנפש לתאוות היצר, מכ"ש שנמצא ממש מיהר דרכים ושערים בנפש האדם מיהרים להשי"ת (שנת תרמ"ד ד"ה במד):

אוצרות גאוני הדורות

לברכה זו בכאן. אמנם יש לומר דהכי קאמר, דהא קשה איך הקב"ה מוריד גשמים בשבת הא אסור לטלטל מרשות לרשות, וצריך לומר פתרון המדרש (בר"י א ה) דהקב"ה כולי עלמא דיליה והוי הכל רשות אחד.

אמנם התייחס פשישראל אין עושים רצונו של מקום, אבל בעושים רצונו של מקום אמרינן והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו טו), אם כן הדרא קושיא לרובכתייה, וצריך לומר דאף על פי שעושים רצונו של מקום אין להם חלק בגוף הארץ אלא בפרותיה, וגוף הקרקע עדין של הקב"ה ומתיר לטלטל.

וזה שאמר אם בחקתי תלכו, אם כן יעלה על דעת שלא ירדו גשמים בליל

תשמרה, הוא על דרך וצאבו שמר את הדבר (בראשית לו יא), כל מגמותיכם והמבקש שתהיו עומדים ומצפה שיזמין לכם הוא יתברך עוד מצנה אחרת, דהינו שכר מצנה מצנה, אזי יהיה לכם בן והשיג לכם דיש את בציר, הינו היעודים, שיהיה לכם בן שתוכלו לעשות מצות חבילות חבילות.

ונתתי גשמיכם בעתם (כו ד)

ילקוט הגרשני

רבי גרשון שטרן זצ"ל
התר ירירת גשמים כשבת

ופרש רש"י גשמיכם בעתם בלילי שבתות. וקשה מה שיכות יש

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ונעשיתם אתם (כו א)

דברי יוסף

רבי יוסף קליין זצ"ל
שכרו של העוסק במצוה ומשתוקק לקים מצוה נוספת

והנה כבר פירשו לנו זקנינו ז"ל דמה שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ב) 'שכר מצוה מצוה', הינו כי הצדיק העובד מאהבה כל שכרו המקנה אצלו הוא שיזמין לו יתברך עוד מצוה אחרת, שיוכל תמיד כל ימי חייו לעסוק במצות ולעשות נחת רוח ליוצרו יתברך.

וזהו הפונה לדעתי מה שאמר הכתוב אם בחקתי תלכו, כלומר עוד באותו שעה שתעסק במצוה אחת את מצותי

ודגלו עלי אהבה" (שה"ש ב, ד), ואם נמעט באכילה פאשר אנו מקבצים זה עם זה, איך יהיה שלום, ואם אין שלום אין פלוגים. על כך אמר ה' ונתתי שלום בארץ, וזאת כי עקר השלום בא על ידי למוד התורה שעליה נאמר וכל נתיבתיך שלום" (משלי ג, יז), ואינכם צריכים לאכילה ושתיה יחד כדי שיהיה ביניכם שלום. (באריכות מכון חכמי ספרד נתיבות)

ונתתי את עריכם חרבה והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח גיחחכם (כו לא)

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א
הקב"ה המידים בכל יום על ידי אלהו
רז"ל אמרו אפלו פשה שוממים בקדשתן. ואפשר ולא אריח בריח נחוחיכם ולא אמר בריח נחוחי רמו דאלהיו מקריב שני תמידין בכל יום, כמו שאמרו רז"ל (מדרש תהלים כו ו) ונהיאו הרמ"ע ז"ל במאמרות (מאמר אם כל חי ח"ג סי' כג).

כפרת התורה והצדקה במקום הקרבנות

ואפשר לרמוז את מקדשיכם ולא סופי תבות אמת' שהיא התורה, דהעוסק בתורה פאלו הקריב קרבנות. גם רמוזו שיעשו צדקה שנקראת אמת' כמו שכתב בתנא דבי אליהו (ווסא פ"א), וכמו שכתב באבות דרבי נתן (פ"ד ה"ה) שהיו בוכים רבי אליעזר ורבי יהושע שראו בית המקדש חרב, ואמר להם רבי יוחנן בן זכאי יש לנו פפורה טובה, דכתיב (משלי כא ג) עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח.

וזה רמוזו אף על פי כי והשמותי וגו' ולא אריח וגו' יש תקון על ידי התורה והצדקה, וזה רמוזו 'עצ"ת' ה' היא תקום' ראשי תבות ע'בודה צדקה תורה ועל ידי זה 'היא' הרמוז לשכינה, 'תקום' קימה היתה לה, ואותיות 'מתוק' שיתמקו הדינין.

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

רמוז הכתוב להקב"ה המידים בכל יום על ידי אלהו הנביא

כתב הרב חיד"א ז"ל: ולא אמר בריח נחוחי, רמוז דאלהיו מקריב שני תמידין בכל יום כמו שאמרו רז"ל, ע"כ.

ואפשר שנקרמו בראשי תבות וסופי תבות בריח נחוחיכם, ראשי תבות גימטריא 'אלהיו', סופי תבות 'חס', ראשי תבות ח'ובתכם מקריב. ורצה לומר אליהו

יהא לנו שלום בשביל כל מה שאנו אוכלים הוא כדי שביעה, לכן הבטיחן אף על פי כן ונתתי שלום.

מוסר מלכים

רבי ישעיה רומאנין זצ"ל

התורה מביאה את השלום

כתב רש"י, וואכלתם לחמכם לשבע' אוכל קמעה והוא מתברך במעיו. ונתתי שלום' שמה תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין פלוגים, תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ.

וקשה, מדוע יאכלו קמעה, והרי תהיה להם הרבה תבואה, כמו שנגאמר וזהשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע, ואם כדי שלא גיעו לידי אכילה גסה, אם כן מדוע נתן להם ה' הרבה תבואה. עוד קשה, מדוע יאמרו 'אם אין שלום אין פלוגים', הרי מדבר בשעושים רצונו של מקום, ולמה יחששו שלא יהיה להם שלום.

ונראה בהקדים מה שהקשו המפרשים (הביאם רבי שמואל די אונדא בספרו מדרש שמואל אבות פ"ג מ"ד) על דברי הפוסק ויעבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך (שמות כג, כה), מהו שפתח בלשון רבים (ועבדתם), וסיים בלשון יחיד (לחמך, מימך). ובארנו ע"פ המבאר במכילתא דרשב"י (ע"ה ט), פנות הפוסק ויעבדתם את ה' אלהיכם, זו תפלה. ומאחר שבתפלה טובים המרבים מן היחיד, לכן אמר בלשון רבים. אמנם באכילה, אין ראוי להתקבץ יחד ולאכל, אלא עדיף שכל אחד יאכל לבדו, ולכן אמר בלשון יחיד.

ומענה יבארו דברי רש"י, שהנה פאן מדבר כאשר בחקתי תלכו" (ויקרא כו, א), ופרש רש"י שיהיו עמלים בתורה, ועמל התורה צריך להיות ברבים, כמו שדרשה הגמ' בבבבכות (ג:): את הפוסק חרב אל הבדים ונאלו" (ירמיה ג, לח), חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שישושים בד בבד ועוסקים בתורה. ולכן אמר שפאשר תצטרכו לאכל פאשר אתם מקבצים יחד, עליכם לאכל קמעה, כדי חיותכם בלבד, ורק פאשר יהיה כל אחד לבדו, אז ירבה באכילה כפי רצונו.

ואם תאמרו, והרי אהבה ושלום בין בני אדם באים על ידי אכילה ושתיה יחד, וכמו שנגאמר הבהיאי אל בית היין

שבת לפי שאסור לטלטל, לכן אמר ונתתי גשמיכם בעתם בלילי שבת, ואם תאמר למה פאמת הלא בזמן שעושים רצונו הארץ נתן לבני אדם, לכן אמר והשיג לכם דיש את זרע פלומר רק הדיש והזרע יהיה שלכם ולא גוף הקרקע, ואם כן כולי עלמא של הקב"ה ומתור לטלטל [מספר תפארת הגרשני (פר' כי תבוא)]

ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם (כו ה)

פסוק נבחר

רבי אבי עזריה זעליג מרגליות זצ"ל

נשיאת פנים לישראל אף על פי שאוכלים כדי שביעה

שמעתי בשם הרב המפלג המאור הגדול מהר"ר ישראל זצ"ל אשר היה אב"ד בק"ק וואלין, על הא דקאמר ואכלתם לחמכם לשבע, פרש רש"י אוכל קמעה והוא מתברך במעיו, ואחר כך פרש רש"י ונתתי שלום בארץ, ושמה תאמרו הרי מאכל והרי משתה אם אין שלום אינו כלום.

והקשה מהיכי תיתי לומר שלא יהא שלום, ותרוץ משום דתמן בבבכות (כ:): אמר, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כתיב (דברים י"ז) לא ישא פנים ולא יקח שחד, וכתיב (במדבר ו' כו) ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, והשיב להם אני כתבתי בתורה (דברים ו' יא) וואכלתם ושבעתם וברכתם והם מדקדקים עד כזית ועד כביצה, והיאך לא אשא להם פנים.

נמצא דהקב"ה נושא פנים לישראל ושם להם שלום על שמדקדקים לברך ברפת המזון על אכילתם פחות מכדי שביעה, אבל השתא דקאמר וואכלתם לחמכם לשבע, דיקשה למה [ליה] למכתב שיאכלו לשבע, פשיטא [אם] יהא להם תבואה הרבה בודאי יאכלו לשבע, אלא אוכל [קמעה] ומתברך במעיו.

ונמצא לפי זה אף פשהוא אוכל כזית וכביצה, פשהברכה במעיו הוא גם כן שבע, ואם כן תו ליכא לשנויי למלאכים אני צריך לשא פנים בשביל שכתבתי וואכלתם ושבעתם והם מדקדקים עד כזית ועד כביצה אף שאינם אוכלים כדי שביעה, דהשתא אפלו מפחות מכשעור אוכלים כדי שביעה, ואם כן תו אין מענה לשא פנים ולשום להם שלום.

לכך אמרו שפיר שמה תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין פלוגים, רצה לומר דהשתא יש לנו לחוש שלא

לרמוז שעקר תלמוד תורה הוא בשבת, ולרמוז זה 'שבת' נוטריקון תורה ש'ם ב'ישראל, וכן 'שבת' נוטריקון ב'ו תורתך ש'עשיתי.

השומר שבת כהלכתה במקום כל התורה

אי נמי סמך שבת לתורה, לרמוז שהשומר שבת כהלכתה במקום כל התורה כלה, כמו שכתב בזהר הקדוש (ח"ב מו.) מאן דנטיר שבת כמאן דנטיר אורייתא כלה, לזה נתנה בשבת לרמוז ששקול שבת ככל התורה כלה.

תלמידי חכמים זוכים לנשמה יתרה אף בחל

אי נמי סמך שבת לתורה לרמוז מה שכתב האר"י זיע"א שתלמידי חכמים העוסקים בתורה לנשמה זוכין לנשמה יתרה אף בימות החל, ובשבת זוכין לנשמה יתרה מעלה ביותר במעלה רמה, והכל לפי מה שהוא אדם, לזה סמך שבת לתורה לומר שהעוסק בתורה זוכה לנשמה יתרה של שבת אף בימות החל.

השומר שבת אוכל פרות בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא

אי נמי סמך שבת לתורה לומר, כשם ששכר עסק התורה אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כדתנן (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן כבוד אב ואם וכו' ותלמוד תורה כנגד כלם, כמו כן השומר שבת כהלכתו אוכל פרות בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כמו שכתב הרב דרוש שמואל ו"ל ריש פרשת ויקהל.

וזה שאמר הכתוב אם בחקתי תלכו דהינו שתהיו עמלים בתורה, לזה ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ וגו' דהינו שכר עולם הזה, וההתלכתי בתוכם גימטריא ו'אטיל עמכם בגן עדן פאחד מכם ולא תהיו מודעזעים ממני, וכמו שכתב רש"י ו"ל, והינו שכר עולם הבא, פי הקרן קיימת לו לעולם הבא.

בנין דוד

רבי מרדכי חיים אלפרט זצ"ל

העוסק בשבת בתורה ובמצוות זוכה לשכר אף בעולם הזה

נראה לי להסמיך לפרשה הקודמת, דידוע (קידושין לט: ע"ז ד:) דשכר מצוה פהאי ע'למא ליפא, והמהרש"א בקדושין הקשה הא כל השכר של היעודים שבתורה הם בעולם הזה, כגון אם בחקתי תלכו ונתתי וגו'. לכן בא התורה להסמיך לתרץ זה

מדרש יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

ברית אבות לא תמה

ונראה לי דאיתא פלוגתא בגמרא (שבת נה.), חד אמר תמה זכות אבות, וחד אמר לא תמה זכות אבות, ואיתא בגמרא (עיי' בתוספות שם ד"ה ושמואל) אף למאן דאמר תמה זכות אבות, ברית אבות לא תמה. והשתא אתי שפיר הפסוק ואף גם זאת דתמה זכות אבות, ד'זאת' נוטריקון תמה זכות אבות, לא מאסתים וכו' להפר בריתי אתם כי ברית אבות לא תמה.

מצוות הפרשה

מעלת ושכר למוד התורה בשבת

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א המהרש חדוש תורה בשבת גורם נחת רוח להוריו בעולם הבא

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (כו א). והנה ראשי תבות אם בחקתי תלכו ואת הוא אבות. ואפשר לרמוז במה שכתבו המפרשים דיש שבת גופני ושבת רוחני, וזהו את שבתתי תשמרו גשמי ורוחני, והמשמר שבת גופני משפיעים לו בעולם הזה, ורוחני לעולם הבא, כמו שכתב הרב זרע ברך חדש פרשת עקב, וכי תימא מהו שמירת שבת רוחני, לזה אמר אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, פלומר בשבת, וזהו שמירת שבת רוחני, עכ"ד.

וידוע מה שכתב בזהר הקדוש דהמחדש חדוש תורה בשבת גורם נחת רוח גדול לאביו בעולם הבא, וזה הרמז 'אבות', פלומר דבעסק התורה בשבת הוא גורם יקר וגדלה לאבות בעולם הבא.

מזמרת הארץ

רבי פרנץ נעים זצ"ל

עקר למוד התורה ביום השבת

מה כתיב למעלה מן הענין את שבתתי תשמרו וסמך ליה אם בחקתי תלכו וגו', לומר שעקר תלמוד תורה הוא בשבת, כמו שאמר ו"ל (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) לא נתנה שבת לישראל אלא כדי לעסק בה בתורה, ש'לנה תורה נתנה בשבת (שבת פו:)

הרמוז בראשי תבות, חובתכם שהם ב' תמידין בכל יום הוא מקריב בעדכם.

והתנדו את עונם ואת עון אבתם כמעלם אשר מעלו כי ואף אשר הלכו עמי בקרי אף אני אלך עמם בקרי (כו מ-מא)

חפץ חיים על התורה

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

ודוי כלא תשובה וקבלה להבא אינו כלום

ולכאורה קשה מאד, הלא הכתוב אומר ויהתנדו את עונם, ואם כן מפנין שהתנדו הלא על הקדוש ברוך הוא למחל, ואם כן למה ילך עמם בקרי. אלא כ'אן מלמדנו הכתוב, כי ודוי כלא תשובה וחרטה וקבלה על להבא אינו כלום, מפנין שהמה רק מתודים על המעל שמעלו בה, אבל אינם מקבלים על עצמם על להבא שלא ילכו עמו עוד בקרי, לפיכך לא הועילה תשובתם.

או אז יננע לבכם הערל ואז ירצו את עונם (כו מא)

שיר מעון

רבי שמעון סופר זצ"ל

כפרת היסורים על ידי תשובה

יש לפרש אם באים לאדם יסורין והוא מודה ומפיר שהמה מן השמים כדי שישוב ויתחרט על עונותיו, אז המה לו לכפרה ונרצה עונותיו, אבל אם אומר מקרה הוא וברך הטבע הוא, לא נרצה לו.

והנה תבת 'או' לפעמים פרושו כמו 'אם', כמו 'או נודע פי שור נגח הוא' (שמות כא לו), שפרושו אם שור נגח הוא, וכמה פסוקים בדומה. וזה או אז יננע לבכם הערל, הינו אם אחר שראו הענשים שבתוכה ויננע לבכם הערל מלפני ה' יתברך, אז והם ירצו את עונם, ויהיה להם הכל לכפרה ולרצון טוב.

ועוד יש לומר אם עושין תשובה מאהבה מתהפכין העונות למצות, וזה ואז ירצו עונם, ויהיה להם העונות לרצון, וירצו העונות שעשו פי יתהפך להם לזכיות, כדאיתא בגמרא יומא (פו:).

ואף גם זאת כהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים (כו מד-מה)

אינו ראוי לקבל תענוגים, על כן מונע מאתו תאוות עולם הזה, דוֹדאי יִחַטֵּא אם יהיה לו תאוות עולם הזה [וכו].

וזה הוא הסמיכות את שבתתי תשמרו, ואם תאמרו אולי תלכו לבית המדרש בשבת לדבר דברים בטלים וליצנות דכיןן דתהיו בטלים מעסק, על כן מצוה ומקדשי תיראו שלא תלכו לבית המדרש לחלל הבית המדרש בדברים בטלים. אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו אם בשבת תהיו עמלים בתורה כפרוש רש"י, ואת מצותי תשמרו, על כן ונתתי גשמיכם בעתם גו' דאנכי אתן לכם תאוות עולם הזה דאִהיה בטוח בכם שתאוות עולם הזה לא יסירו אתכם מהתורה והמצוות, דהא ביום השבת יש לכם גם כן תענוגי עולם הזה מפל מקום אתם מקימים התורה והמצוות, כן אם יהיה לכם תענוגי עולם הזה בכל יום גם כן תקימו.

ולדבר עמהם דברי ליצנות ולרדף אחרי דברי הבליים, אף כל ימי השבוע הוא טרוד בפרנסתו על כן לא אפשר לו להשליך פרנסתו מנגד, לא כן בשבת שהוא בטל מעסק פרנסה ומכל דבר המטריד, על כן יום זה יעשה מה ששבלבו.

לכן מי שיעסק ביום השבת בתורה ובמצוות ואין לו שום מניעה לעבודת הבורא, זה שיש לו ביום השבת תענוגים אִזי נותן לו ה' יתברך עשירות ותענוגים עולם הזה, דהא רואה יתברך אשר התענוגים אינם מפריעים מעבודת הבורא.

אבל מי שביום השבת עושה מה ששבלבו חפץ, ומה שיום השבת נתן לנו לילך לבית המדרש ולעסק בתורה, הוא לא כן עושה רק הולך לבית המדרש לדבר ליצנות ולשון ולשוון הרע עם חברים רעים, אם כן הקדוש ברוך הוא רואה אשר הוא

הקושיא, דהטעם של הא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הוא משום דהקב"ה חיש פן אם יתן לו עשר אִזי מרב עשר יחטא, לכן לא משלם לו בעולם הזה.

ומיום השבת רואה באדם אם הוא יכול לעמד בנסיון העשר או לא, דהא בשבת הוי הכל עשירים, דהא אוכלים מאכלים טובים, ופנוי מפל עסק, ואין לו שום דאגה ושום עצב, על כן איש הישר החפץ בכל לב לשקד על התורה ועל עבודה, אף כל ימי השבוע הוא אחוז בחבלי הטרדות בבקשת פרנסתו, ומלא במכאובים ודאגות, ולא אפשר לו לעסק בתורה ומצוות, על כן ביום השבת שאז אין לו שום עסק אשר יהיה טרוד ואין לו שום טרדת הפרנסה, אִזי יהיה לו יום זה קדש לה' ולעסק רק בתורה ובמצוות.

אבל הרשע הוא בהפך, אשר כל ימי השבוע רוצה ללכת בדרך חטאים

מעשי צדיקים

לאור הלכנה, עיני התנפחו מרב התאמצות, אָנָא, חוס עלי ועל נפשי והענק לי בבקשה כוס אחת של גפטי".

בראותי את גדל צערו הרגשתי שזה עגון של פקוח נפש, מלאתי לו כוס מהגוזל היקר, והענקתי לו במתנה. למחרת בבקר נגש אלי אחד משכני במרתף ואמר לי, "אורח חשוב ורם מעלה ממתינן לכם למעלה בכניסה".

עליתי למעלה, ואני רואה את רבי גרשון שכהן כרב שכונת בית ישראל, שהטריח עצמו לבוא עד לכאן, רבי גרשון פנה אלי בשאלה תמימה, "אולי יש לכם עוד כוס מהגפטי", לא האמנתי למשמע אִזי והרמתי קולי בתמיהה, "כיצד יתכן שהספקתם כבר להשתמש עם כל הכוס שקבלתם רק אמש".

ענה רבי גרשון בתמימות, "מה אעשה, הכנתי פתילה דקה מאד והכנסתי לתוך הכוס, וכך למדתי כל הלילה לאור הדק של פתילת הגפטי, אבל מה אעשה ומה אני אשם, הלילה עבר והגפטי נעלם ונגמר".

ראו מה זה מסירות ללמוד התורה, במצב של חשך ואפלה רעב וצמאון, התעלם רבי גרשון מהכל, ורק חפש את כל הדרך להמשיך ולהגות בתורה במשך כל הלילה. (לב ישרא)

שעמדו בתור לזכות ולקבל פח מים ממחלקי המים, נפלו קרבנות לכדורי המנות של הצלפים שפגעו בהם. מי שהיתה האפשרות בידו ברח לערים הפזורות במרכז, ומי שעלה בידו, ירד למחרת.

בשכינת בתי ויטנברג היה מרתף יו של משפחת ויטמן, כשלוש מאות אנשים הצטופפו בתוך המרתף ובתוכם גם אני ומשפחתי ושלשת ילדי הקטנים, שהתחלקו ביניהם במזון אחד שהיה מנח באחת מפנות המרתף, המצב היה אים ונורא בתנאים קשים ביותר, הילדים בקשו אכל ולא היה מה לתת להם.

באחד מימי ההפוגה כשנדמה היה ששורר מעט שקט, יצאתי לחפש היכן ניתן להשיג בקבוק גפטי כדי שיהיה אפשר לבשל תבשיל לילדים הקטנים ששועו לתבשיל חם, בכסף רב עלה בידי להשיג בקבוק גפטי, עטפתי את הבקבוק בנייר, ופניתי לחזר למרתף.

בדרך פגשתי את רבי גרשון לפידות והוא פנה אלי בשאלה, "מה אתם מחזיקים ביד", ספרתי לו שאחר עמל וטרחה הצלחתי להשיג בקבוק גפטי, רבי גרשון פרץ בככי ותנה את צערו בפני וכך אמר.

זה פמה לילות שאני עומד עם הגמרא ברחוב העיר ומתאמץ בכל כחי ללמד

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם (כו ג)

ברש"י, יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר 'ואת מצותי תשמרו' וגו' הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקים 'אם בחקתי תלכו', שתהיו עמלים בתורה.

ספר רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, זכיתי להכיר תלמידי חכמים עליהם אפשר להעיד שקימו את הצווי של 'אם בחקתי תלכו', שתהיו עמלים בתורה, הם ישבו ועמלו בתורה יומם ולילה מתוך הדחקה, ובתנאים קשים ביותר.

על אחד המיחד, **רבי גרשון לפידות** זצ"ל, ברצוני לספר מעשה מפלא, היה זה בתקופת הפגזים במלחמת תש"ח, שכונת מאה שערים והסביבה היתה בחזית המלחמה, חילי הלגיון הידני עמדו על חומות ירושלים, כשלועי התותחים פגזו באקזריות הישר אל השכונות המאכלסות.

מאות ואלפי פגזים השלכו על בתי ישראל, הם זרעו הרס רב וקפדו חיייהם של רבים ללא אבחנה, ענני אש התמרו, ודם נשפך כמים בחוצות ירושלים, מצבו העגום של המשפחות שנותרו בעיר היה קשה מנשא.

חובי חשמל נתקו, חשך ואפלה שרר בכל העיר, מים לשתות אין, אנשים

המלכים הורידוהו לסירה קטנה שהתקרה אל החוף, רבי אברהם יצא מתוכה ועלה ליבשה לבדו, והסירה חזרה במהירות אל האניה שהרימה עגן ונמלטה מן העין.

ברגע שעלה רבי אברהם אל החוף, נגשו אליו שני חילים חמושים ואמרו לו להמלט על נפשו אם חייך יקרים לו, רבי אברהם לא נבהל מדבריהם, ושאל בנחת לפשר המהומה, והחילים השיבו כי שני אריות ברחו מגן החיות של השולטן, הם מסתובבים בעיר ומטילים אימה על כל התושבים, וגם אתה זקן, מוטב שתתפס לך במהירות מחסה על אחד הגגות.

אך סימו החילים לדבר, נראה לפתע בפנת הרחוב אחד האריות, החילים החמושים מכף רגל ועד ראש נעלמו כאלו בלעה אותם האדמה, ואלו רבי אברהם נשאר עומד במקומו בלי לנוע.

האריה התקרב אליו, אך במקום להתנפל עליו ולטרפו, התישב לרגליו כמו כלב ממשמע וציתו. רבי אברהם אחז באזנו והחל להובילו לגן החיות של השולטן, בדרך ראה גם את האריה השני כשהוא מנסה להתפרץ לבית שהיה סגור על מנעול ובריתו, ודירי המבהלים עמדו על הגג בפחד וחדרה מהצפוי להם.

אחו רבי אברהם גם באזנו של האריה השני, והוביל את שניהם לנגד עיניהם המשתאות של התושבים שהציצו עליו מפתחי הבתים. השולטן ומקורביו עמדו על גג הארמון, וצפו במתרחש בהשתאות, לנגד עיניהם מוביל יהודי זקן שני אריות באזניהם כאלו היו כבשות תמימות.

אחר שהכניסם לכלוב וסגר בעדם את מנעולי הברזל, קרא לו השולטן לארמונו, כאשר נכנס רבי אברהם לאולם המלכות, קמו לכבודו השרים וחלקו לו כבוד, השולטן הושיבו לידו, ובקש ממנו לספר כיצד הצליח להשתלט על האריות.

השולטן שאלו מי הוא, מאין בא, ומה מעשיו, והוא ספר כי נשלח מירושלים עיר הקדש לאסוף מעות כדי להקל על הרעב שפגע קשות בתלמידי החכמים שבעיר, שאל השולטן, "מאין היה לך אמצ' לטפל באריות הפרא שהבהילו את כל תושבי העיר, אולי הגר מכשף".

ענה רבי אברהם, "אדוני השולטן, הלא עיניך רואות כי אנכי אדם זקן וחלוש, וגבורת הגוף רחוקה ממני כרחוק מזרח ממערב, באשר לכשופי, ליהודי אסור להתעסק בכשופי בכל צורה שהיא.

רבים קפצו עליהם, הוא המשיך לראות הצלחה במעשה ידיו עוד במשך שנים ארכות. (פטירת רבינו הקדוש מבעלז)

ונתתי שלום בארץ ושכנתם ואין מחריד והשבתי תיה נעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם (כו ו)

בימי הסולטן עבד אל מג'יד מלך טורקיה, סבלו יהודי ארץ ישראל מבצרת קשה, יקר השערים האמיר ביותר, קפת הישיבות בירושלים עיר הקדש היתה ריקה, ועל החכמים ובני משפחותיהם רחפה סכנת רעב וכליה.

נמנו החכמים ונמרו אמר לשלח שד"ר לחו"ל, כדי לאסוף כספים להצלת עניי העיר וחכמיה, הטילו גורל את מי מתלמידי החכמים ישלחו לשד"ר, ויפל הגורל על **רבי אברהם גלאנטי** זצ"ל, מגדולי הדור והמקובלים בזמן האר"י הקדוש זיע"א.

קבל עליו רבי אברהם את הדין, ארז את חפציו, לקח צידה לדרך וירד ליפו עיר הנמל, שם עלה על אניה המפליגה לקושטא שבטורקיה.

כאשר הגיעה הספינה לחופי קושטא, הבחין רב החובל בתכונה בלתי רגילה על החוף, אנשים התרוצצו כמטרפים תוף השמעת צעקות וקריאות לעזרה, אחדים עלו על הגגות מתוך פחד ויאוש, וחילים חמושים הסתובבו ברחובות כמחפשים אחר דבר מה שנגעלם.

פתח גדול נפל על השברניט ועל הנוסעים, והוא החליט לא להכניס את הספינה לנמל כל עוד לא יחזרו החיים בעיר למסלולם, על כן הודיע שהספינה ממשיכה בדרךה מבלי להכנס לתחומי קושטא.

רבי אברהם לא הסכים עם החלטת השברניט, הוא נשלח לקושטא ועליו למלא את שליחותו, ודרש מרב החובל להורידו בסירה קטנה בלויית מלח שיאפשר לו להגיע לחוף לבדו, אחר כך יוכל המלח לחזר לספינה שיכולה להמשיך בדרךה.

נסה רב החובל להניא את רבי אברהם מלעלות אל החוף, הסביר את חמרת המצב ואמר שאינו מוכן לסכן את חיי נוסעיו, אך משךאה כי רבי אברהם מתעקש ודורש בתקף להגיע לעיר, נענה לבקשתו.

ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו (כו ז)

בעת שעשה הרה"ק **רבי פנחס מקאריץ** זיע"א דרך ארצה, עצה העגלה באחת הערים למנוחה בת מספר ימים, מששמעו בני העיר כי איש אלקים הגיע להתארח בצלם, שגרו אליו משלחת מחשובי העיר להזכיר צרתם.

באזור העיר סובלים התושבים לאחרונה מבצרת קשה, מלאי המים הולך ואוזל וגשמים אינו יעתיך נא הרבי בעדם שיירדו הגשמים.

הרבי יצא עם בני המשלחת לרחובה של עיר ונשא תפלה קצרה, ועוד טרם הספיק להכנס לביתו, החלו לרדת גשמים עזים עד כדי שהמים החלו מנטפים על בגדיו.

במקום נכח הרה"ק **רבי יעקב שמשון משפיטוקא** זיע"א, אשר מרב חביבותו קנח את מלבושו העליון של רבי פנחס, אמר לו רבי פנחס, וכי מדוע הצרכתי לצאת לרחוב, הלא לכלתי לעשות זאת בביתי בנחת, אלא כדי שידעו הכל כי כשם שלא עלה על דעתם שיירדו גשמים ברגעים ספורים, כך תהיה ביאת הגואל במהרה בלמינו. (מאמר מרדכי ח"ב)

ואכלתם לחמכם לטבע (כו ח)

אופה לחם מהונגריה עשה את דרכו עד בעלזא, אל הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זיע"א, והתאונן לפניו כי זה כמה שבועות הלחם שהוא אופה בעמל רב לא נאפה בתנור פראוי, לעתים נשרף כלו או לחלופין אינו נאפה היטב, מחמת כך הוא מחסר פרנסה ונעשה אביון גדול.

בפנת חדר הרבי עמד שק בצלים והרבי השיב לאופה, "אני נותן לך במתנה אלו הבצלים", האופה עמד משתאה, אינו מבין לשם מה לו בצלים, כאשר ראה הרבי כי האופה עומד ומתמה, אמר, "למה תשתומם, קח את הבצלים כי בצלים בלא לחם לא יוכלו לאכל, ויעזר לך השי"ת ופתך יהיה טוב ותהיה לך פרנסה ברות.

צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקים, ברפת הצדיק התקמה ובבואו לביתו משהתחיל לאפות לחם כבתחלה, נאפו הכפרות באפן מצלח ביותר וקונים

שיהיה חלילה מחללי שבת ואוכלי בשר השקץ והחזיר. (מופת הדור)

לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל (כו ג)

אחר שגפלה הרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א למשכב, יצאו שלושים מחסידיו אל השרף ממוגליניצא הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפיא זיע"א, בבקשה שיעתיר בתפלותיו לרפואת רבם, והוא הורה לחסידיו שיאמרו תהלים לרפואת הרבי מוורקא.

מתלמידי הרבי ממוגליניצא היה הרה"ק רבי ישכר דב בעריש טוורנהיים מלוקווע וולברוד זיע"א, מחלתו של הרבי מוורקא נגעה ללבו עד מאד, והוא התעצם בתפלה ואמר, "רבנו של עולם, לצדיק זה העולם זקוק, ואלו לשם מה אני נמצא בעולם, על כן תיקד בקשתי לפגור ואהיה אני תחתיו לכל הנגזר עליו".

כבר למחרת הגיע מוורקא שליח מיוחד למוגליניצא, וגפיו בשורה על הטבה שחלה במצב הרבי מוורקא, לבו של רבי ישכר דב התמלא שמחה, אף כבר באותו היום החל להרגיש בעצמו חלשה.

בזכרו את תפלתו מאתמול, חש ונכנס לרבו ממוגליניצא אל הקדש, וספר כי ירא הוא לשלמו מאחר שתפלתו היתה שזיכה לפדות את הרבי מוורקא בגופו, וכפי הנראה התקבלה בקשתו שהרי מצבו של הרבי מוורקא הוטב ואלו הוא מרגיש ברע.

נענה רבו ואמר, "אנו מתפללים בכל יום 'ברוך פודה ומציל, הפונה היא כי ה' פודה לזה ומציל גם את רעהו שבתפלתו פדה אותו, לכן אל דאגה, ה' יתברך יעזר והכל יתנהל פשוטה".

כעבר זמן חזר הרבי מוורקא לבריאותו השלמה והגיע לבקר את הרבי ממוגליניצא, סעודה גדולה נערכה לכבודו כששני הצדיקים מסבים בראש השלחן, באמצע הסעודה הורה השרף באצבעו לעבר רבי ישכר דב ואמר לרבי מוורקא, "אברך זה הוא שספרתי אודותיו".

אז הבין רבי ישכר דב מדברי רבו, כי הוא יודע שהוא בתפלתו הזכה שהיתה מקירות לבו, זכה לפדות משחת את חיי הצדיק אוהב ישראל מוורקא. (אהל יסכר)

אם כך למה נכתב בתוכחה 'ונסתם ואין רדף'.

ברם, הרי כבר הבטחנו (קהלת ג טו) 'והאלקים יבקש את הנרדף', ואמרו על כך חכמינו (מה"ד ג יט), לעולם האלקים יבקש את נרדף, את מוצא צדיק רודף את צדיק, האלקים יבקש את נרדף, רודף צדיק, והאלקים יבקש את נרדף, רשע רודף רשע, והאלקים יבקש את נרדף, מכל מקום יבקש את נרדף.

כלומר, לכל נרדף אפלו הוא רשע, יש לצפות לישועה קרובה ומהירה, זוהי אפוא הקללה של 'ונסתם ואין רדף', שלא תהיה להם אפלו זכותו של נרדף, וממילא אפסה כל תקוה שהקב"ה יבקש להושיעם. (לב יטאל)

ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו (כו כט)

בשלהי שנת תרצ"ה עלה החסיד רבי ישראל ברוך טרטנר מסוניק לארץ ישראל, ובכונתו היתה להתישב במושבה גדרה, סמוך לבניו שהקדימו בואם לארץ הקדש. טרם יציאתו לדרך נכנס לקבל ברכת הפרדה מרבו, הרה"ק רבי מנחם נחום מביאן טשורנוביץ זיע"א.

אמר לו הרבי, "הרי ידוע שבתוכחה מרמז ברכות המתפרשות מהכתובים, ואיך אפשר לפרש 'ואכלתם בשר בניכם', אלא אפשר לומר בדרך צחות שבקעת הזאת כשיהודי נוסע לארץ ישראל ויכול לאכל אצל בניו בשר כשר, מתקיימת בו הברכה 'ואכלתם בשר בניכם'. (משכנות הרועים)

ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם (כו מד)

כתב רבי שלמה קלוגר זצ"ל, בעת התחלת הגזרה לקחת מבחורי ישראל לבעלי מלחמה, טען המושל הערל כי כביכול הוא עושה בגזרה זו כבוד לישראל, כי מעתה תהיה גם להם האפשרות להמנות על שרי הצבא.

אמר על כך הודיע ביהודה זצ"ל שקללה זו נרמזת בתורה, בכתוב בפרשת תוכחה נאמר 'ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם', בכך ש'לא מאסתים ולא געלתים' בעיני האמות, והם חלקו להם כבוד, זה הוא אף כדי 'לכלתם להפר בריתי אתם',

אלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות ד א), 'איזהו גבור, הכובש את יצרו', כל ימי השתדלתי לכבש את יצרי ועל כן אינני פוחד מאיש, רק מה' לבדו, והבורא יתברך כאשר ברא את החיות, הכניס בלבם פחד טבעי מפני האדם.

אולם רק כאשר מתנהג אדם כמו שצריך, אם הוא מתנהג כבהמה או חיה, הוא מאבד את הצלם האלקים שעליו וכל בהמה או חיה רואה אותו כמו בהמה או חיה כמוהו, ואז במקום שהחיה תפחד מהאדם, פוחד האדם ממנה.

דברי רבי אברהם עשו רשם עמק על השולטן ושריו, הוא ראה שלפניו אדם קדוש שברכת ה' מלנה אותו בכל מעשיו, צוה השולטן על ממנה אוצרות המלוכה להעניק לו סכום גדול כדי שלא יצטרך להסתובב ולקבץ נדבות בשביל עניי עירו, אחר יצא רבי אברהם בדרך חזרה לירושלים, כשהוא מלנה על ידי השולטן ופמלייתו. (כילת יופי)

ונסתם ואין רדף אתכם (כו יז)

ספר רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, בתקופת הקנין רגיל היה זמן אדמור"ר רזין הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א, לשהות בירושלים. באחד מימי ערב שבת קדש בקש ממני החסיד רבי משה הויזמאן ז"ל להתלוות אליו, ולעלות למעונו של הרבי מהוסיאטין.

מטובבנו לחדרו בערך בשעה אחת עשרה בצצהרים, נפל עלינו פחד ויראת הפבוד, הרבי ישב בראש השלחן לבוש הוד והדר בבגדי שבת, ראשו חבוש בשטר"ימל המלכותי לצאצאי בית רז"ן, פניו מזהירים כזהר הרקיע וכשמש בצצהרים, הוד קדומים נסוד על פניו, והוא שקוע בלמוד מסכת שבת.

משהבחין בנו כבד אותנו לשבת, ואמר לנו שלשה דברי תורה, אחד מהם הנני זוכר עד היום וכך אמר, בפרשת התוכחה נאמר 'ונסתם ואין רדף אתכם', הלא דברי התוכחה הולכים ונעשים חמורים יותר ויותר, ואם כך מה טיבה של קללה זו.

לכאורה יש יותר פחד ובהלה כשאדם בורח ורואה בעיניו את השונא הרודף אחריו ומנסה להשיגו, כמה פחד ורעדה יש לבורח שלא ישיגו אותו,

פרשת בחוקותי

והשימותי את מקדשיכם

ימים ספורים לאחר שהסתיימה שמחת השבע ברכות של משפחת גליקסון הצעירה. זה עתה היא הקימה בית נאמן בישראל בעיר הגבול קרסנושילץ על גדת נהר אוז'ץ. כעת, יחד עם כל בני העיר המבוהלים, היא כבר נאלצת להתמודד עם משבר נורא ואיום.

העננים השחורים ריחו ממעל זו תקופה ארוכה, הדי מלחמה וצחצוחי חרבות שנשמעו ממרחקים החלו מתקרבים יותר ויותר, שמועות שונות ומפחידות היו מהלכות והבריות השיחו אודות הטרגדיה העולמית הממששת ובאה. ועדיין, החיים, ככל שהיה ניתן, המשיכו בשגרה. וכך חגגו בני העיר את שמחת נישואי הכלה המהוללה, מרת חיה קיילא, בתו החשובה של רב הקהילה הגאון רבי יצחק יוסף זילברברג, בן אחר בן להגאון הנודע בעל 'זית רענן' וחתנו של הגאון הנודע רבי מאיר דן פלצקי אב"ד דוואהרט ובעל 'כלי חמדה', עם החתן החשוב רבי ישעיה גליקסון, בנו של הגאון רבי צבי גליקסון, ראש ישיבת תורת חיים בוורשא, וחתנו של הגאון הנודע רבי חיים הלוי סולובייצק מבריסק.

בסעודת הכלולות שנחוגה בליל שבת קודש היו המשתתפים משיחים ביניהם אודות המחותן הנעלה רבי צבי גליקסון שזכה לשאת את בתו היחידה של הגאון רבי חיים מבריסק ומעלים זכרונות מימי קדם על השידוך: הגר"ח מבריסק היה נוהג מפעם לפעם להגיע לוורשא. למדני העיר, צעירים כמבוגרים, היו באים בשערי מעונו כדי לשוחח עימו במילי דאורייתא, למשקל ולמיטרי בפלפול צח ונכון. בין אלו שבאו לדבר עם הגר"ח מבריסק היה בחור חסידי צעיר, מופלג בכשרונותיו, בשם צבי גליקסון, שהיה מתלמידיו של הרה"ק האבני נזר מסוכוטשוב זיע"א.

הגר"ח מבריסק התפעל עד מאוד מיכולותיו המיוחדות של רבי צבי והציע לו את בתו מרת שרה ראשא לאשה. רבי צבי, שהסתופף בחצר הקודש בגור, שמע את ההצעה ופנה לשאול את דעת קדשו של רבו הרה"ק האמרי אמת זיע"א. האמרי אמת שמע את הדברים, וענה בקיצור כדרכו בקודש, תשובה קצרה המחזיקה את המרובה: אם מציעים לך - תחטוף מיד! וכך הוה.

וכשנשאל הגר"ח עצמו: מה ראה על ככה לקחת לבתו היחידה בחור זה בעוד שהיה יכול לקחת בחור עילוי מפארי עולם הישיבות. נענה הגר"ח והסביר: ביקשתי לקבל חתן שיהיה בכוחי לכונו ולהדריכו בדרך הלימוד

הישרה והנכונה. אילו הייתי לוקח בחור מבוגר שכבר התרגל לצורת לימוד מסוימת, לא היה באפשרותי לכונו אחרת. עתה לקחתי בחור צעיר, שלא למד בישיבה מסוימת, ויכול אני ללמדו דעת ולהורות לו את הדרך בה ילך.

לאחר נישואיו המשיך רבי צבי להתגורר בוורשא, וכשהגאון רבי ישעיה זאב וינוגרד יזם וכוון הקמת ישיבה למדנית בוורשא בשם 'תורת חיים' לשמו ולזכרו של הגר"ח מבריסק, נבחר רבי צבי, יחד עם גיסו הגאון רבי יצחק זאב סולובייצק, לכהן כראש הישיבה הרמה. מקום מושבה של הישיבה היה ברחוב הוורשאי הנודע, גנשא, וטובי למדני פולין עסקו שם בתורה בעמל רב. גם לאחר שהגרי"ז עבר להתגורר בבריסק, המשיך רבי צבי לעמוד בראשות הישיבה.

מרת שרה ראשא, בתו של הגר"ח מבריסק, לא זכתה להאריך ימים ונפטרה בדמי ימיה, בשנת תרפ"ג, כשמנוחתה כבוד באהל אביה הגדול בבית החיים הנודע בוורשא.

באי החתונה העלו זכרונות נפלאים מבית המשפחות הרוממות אשר זכו לבוא יחד בברית הנישואין, ואף סיפרו כי החתן דגן מופלג בכשרונותיו ועדין לגדולות לעלות ולהתעלות להיות 'רבי חיים שני' ולאילנא רברבא יתעביד להאיר את שמי עולם התורה. אלא שאיש, לא צפה שכה מהר תתהפך הקערה על פיה.

היה זה בליל שבת קודש של השבת השניה לאחר החתונה הגדולה, כשבאמצע תפילת ערבית הפך בית הכנסת המרכזי של העיר להיות כמקרה. אדם נכנס בבהלה עצומה אל בית הכנסת וזעק: רק חמשה קילומטרים מפרידים בינם לבין העיר... האיש לא היה צריך לומר למי כוונתו. כולם הבינו היטב: הנאצים ימ"ש בדרכם אל העיר, והם כבר קרובים.

רב העיר, רבי יצחק יוסף זילברברג, היה הראשון להתעשת, הוא הוריד מראשו את השטריימל, הכובע השבתי המובהק, כמי שאומר: פקוח נפש דוחה שבת, ואמר בקול: אחי ורעי! עת צרה היא ליעקב! כל מי שיכול לברוח - עליו לעשות זאת תיכף ומיד!

הרב אחז בידו של חתנו הטרי, רבי ישעיה גליקסון, ויצא לברוח לכיוון וורשא. הוא עבר בביתו, שם גם הייתה בתו הנשואה הצעירה, והורה להם כי יאספו כל מה שביכולתם לאסוף ויטמינו בביתו של האופה המתגורר יחד עימם בחצר, ותיכף יצאו לדרך. בתמימותם אמרו: הרי האופה הוא עובד חיוני שהכל צריכים לו; בו, בוודאי לא יעזו הגרמנים לגעת לרעה,

בביתו זה המקום הטוב ביותר להחביא את הרכוש...

משהגיעה משפחת זילברברג כולה, שמנתה עשר נפשות, אל וורשא עמוסת הפליטים, הם הצליחו להסתדר בקושי בביתו של איש עני, מקרובי משפחתם, שם חיו בצפיפות ודחקות. כך חלפו להם הימים עד שבערב ראש השנה פגעה פצצת ענק בבית בו התגוררו. הם עצמם ניצלו בנס גלוי, אולם בית כבר לא היה להם. גם מעט המלבושים שהביאו עמם לוורשא, נשרפו ונעלמו באותה הפצצה.

כשהיה נדמה כי הרוחות נרגעו מעט, החלה האשה הצעירה, מרת גליקסון, לטעון: מה לה לעשות עוד בוורשא, כשיכולה היא לשוב לקרסנושילץ? מדוע עליה לעמוד כאן בתורות ארוכים כדי לקבל פרוסת לחם, כשספק אם ישארו לחמים כשתורה יגיע, בעוד בקרסנושילץ גרים היו סמוך לביתו של האופה והיו יכולים לרכוש אצלו ככרות לחם שלמים וטריים? מה לי ללבוש בלויי סחבות, כשבביתו של האופה מונח מעיל הפרווה המפואר שרכשו לה ההורים לכבוד יום חתונתה, והיא כמעט לא הספיקה להנות ממנו וללבושו!?

נתנו בני משפחת זילברברג וגליקסון את דעתם לשוב אל ביתם שבקרסנושילץ. אמרו ועשו. יצאו לדרך, אלא שתוך כדי דרכם התבררה להם האמת המרה: אין להיכן לחזור! קרסנושילץ הפכה להיות 'ודן ריין'. כל יהודיה גורשו ממנה או נמלטו מבעוד מועד. העיר ריקה, וגם האופה כבר אינו שם... רבי יצחק יוסף לא הצליח לעכל את הבשורה, אבל הוא החליט לנסוע למאקוב. שם ינסה לכלכל את צעדיו.

לדאבון ליבם, במאקוב, המצב היה גרוע מאוד. בני משפחת זילברברג מצאו את עצמם תקועים בעיר זרה, חסרי פרוטה לפרוטה, רעבים וצמאים. כאשר הגיעו מים עד נפש החליט הזוג הצעיר, רבי ישעיה גליקסון ואשתו, לחזור לוורשא, אל אביו רבי צבי, שמא יוכלו למצוא אצלו מנוח לכף רגלם.

את הדרך לוורשא עשו בני הזוג בתוך מרכבה סגורה. השעה הייתה שעת לילה מאוחרת. חושך מוחלט מסביבם ודממה מוחלטת בתוך המרכבה. איש לא פתח את פיו לדבר, כולם היו שקועים במחשבותיהם והקולות היחידים שנשמעו היו הלמות הלבבות המפוחדים.

בחלק מהדרך נסעו ביער סבוך. נוסעת הייתה המרכבה על השביל, כשלפתע נשמע רעש מכונית שנסעה סמוך להם, והנה היא

נעצרת על ידם. הנוסעים הרגישו כי מכונית זו אינה מבשרת טובות ונוסעיה אינם נמנים על אוהבי ישראל. משעצרה המכונית בחריקה על ידם, קפצו הנוסעים מהמרכבה וברחו לכל עבר, כאילו כולם כאחד קבלו הוראה להימלט על נפשם.

כל אחד מהנוסעים מצא לעצמו מחבוא בין העצים, אלא שקולו של אדם אחד שנתפס על ידי הנאצים הארורים הרעיד את לבבות המתחבאים. היה זה קולו של רבי ישעיה גליקסון שהרשעים החלו להתעלל בו בצורה נוראה, והוא בוכה ומבקש על נפשו, ואילו הם שמחים ולועגים לאידו.

והאשה הצעירה ליבה מתפלץ בשומעה את קול בעלה מתענה ומתייסר, ולפתע נשמע קולו של מנוע המכונית נדלק שוב, המכונית נוסעת ורבי ישעיה נשמע צועק בקול לא לו, כשהקול מתרחק והולך... הרשעים הארורים כפתו את רגליו למכונית וראשו נגרר על הארץ.

לאחר שעה ארוכה של פחד, כשהיה ברור שהמכונית ונוסעיה התרחקו, חזרו כל המתחבאים ונאספו יחד אל המרכבה, כשהם שבים למאקוב. אחד לא חזר עמהם: היה זה רבי ישעיה גליקסון שהרשעים לקחו אותו עימם.

ביום המחרת הגיעו איכרים למאקוב וסיפרו כי יהודי הרוג נמצא מוטל בשולי הכביש, על אם הדרך. הסימנים שנתנו עליו היו ברורים: היה זה רבי ישעיה גליקסון הי"ד שנהרג על קידוש השם.

תחילה, השלטונות לא נתנו להביאו לקבר ישראל, אך לאחר מאמצים רבים הצליחו בני המשפחה להשיג רשיון להביאו לקבורה יהודית. משבאו לזהותו, ניכרה עליו הזוועה הנוראה שחווה ושהביאה למותו הנורא. בגדיו היו העדים היחידים לטרגדיה הנוראה. רבי ישעיה, אברך החמודות שעדיין היה לגאון ולתפארת, נקבר בבית החיים של מאקוב, אך אשתו הצעירה, מרת חיה קיילא, כבר לא זכתה גם לזה, היא גם נהרגה בידי הנאצים, ומקום קבורתה לא נודע.

הרה"ק רבי שלום מבבלזא זיע"א שמע כי מספרים על הרה"ק המגיד מקוזניץ זיע"א כי בזמן בו הוא קורא בתורה את פרשת התוכחה הוא ממתיק את הדינים בשרשם ומהפך את הקללות לברכות. גמר השר שלום בדעתו לנסוע לקוזניץ ולשהות שם בשבת פרשת בחוקותי. ויהי כשמוע השר שלום את המגיד מקוזניץ קורא את הפסוק (ויקרא כו לא): **וְנַתַּתִּי אֶת עֵרִיכָם תְּרֵבָה וְהִשְׁמוּתִי אֶת מַקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֶרִיחַ בְּרִיחַ נִיחֻחְכֶם**, התחיל

לצעוק בבקשה ובתחנונים: **רבוננו של עולם, וויא דערלעבט מען שוין דאס?! מתי נזכה לחיות ולראות בקיום דבר זה?!** (קול יעקב)

על הרה"ק רבי מרדכי מדראהביטש זיע"א, שהיה נקרא בפי כל: רבי מרדכי לעטניר, כתב בנו בהקדמה לספרו 'מאמר מרדכי' (למברג תרל"ז) שתחילת עבודתו הייתה בכיתות רגליו עוד כשהיה כבן י"ז או י"ח לצדיקים המפורסמים יסודי עולם הרב הקדוש מקהילת לובלין והרב הקדוש דקהילת קאזניץ זצלה"ה. ואם כי היה צעיר לימים היה נחשב בעיניהם כאיש חשוב, מלא וגדוש.

וסיפר הרה"ק כי פעם אחת היה בקהילת לובלין בשבוע פרשת בחוקותי, והיה דרכו לעמוד תחת כסא הכבוד של הרב הקדוש. ופומיה ממלל אליו רברבין בתורת אמת. ואמר הרב, כי בזה השבת הוא טוב לשבות אצל הצדיק דקהילת קאזניץ - כי הוא עושה מדברי התוכחה ברכות! וכאשר שמע את הדברים יוצאים מפי הקדוש, שינס מתניו ועלה ברגליו על שבת לקהילת קאזניץ. ולא שאל את פי הצדיק ועמד מדי קרוא המגיד הקדוש בספר תורה נגד פניו לשמוע תוכן הדברים היוצאים מפיו הקדוש, על כי הפליא אותם הרב הצדיק דקהילת לובלין.

וכאשר התחיל לקרוא התוכחה, הרים קול וכמעט קול אלוקים מדבר בתוך גרונו. והקול הולך וחזק מאוד, **וכאשר הגיע להקרא וְנַתַּתִּי אֶת עֵרִיכָם תְּרֵבָה וְהִשְׁמוּתִי אֶת מַקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֶרִיחַ בְּרִיחַ נִיחֻחְכֶם**, אמר בזה הלשון: **אבינו שבשמים, מי יתן ונזכה להיות בשעה הזו! וכאשר שמע אבי הדברים הללו, אמר שעלה ברעיונו על המקרא הזה לפחות מאה פירושים!**

ואלה הדברים אשר דיבר הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זיע"א בספרו 'עטרת ישועה' (אות טו-טז): נראה לרמז מה ששמעתי מאיש אמת אשר היה בעצמו אצל המגיד מקאזניץ זיע"א בפרשת בחוקותי, וכאשר קרא את הפסוק הזה, אמר בזה הלשון: הלואי נזכה בחיים חיותנו שיתקיים זה הפסוק 'והשימותי את מקדשיכם', והוא פלאי.

אולם נוכל לרמז, כי הנה נודע שבהתוכחה גנוזות טובות ומלאה ברכות ונסתרים מעין כל חי, רק לפנינו נראים כי המה קללות ח"ו... כי ידוע שכל התוכחה מלאה טובות רק הם סתומים ונעלמים מעיני כל חי, כי מאתו לא תצא הרעות כו', רק לעיני בשר נראה שהם קללות ח"ו.

והנה נודע אשר מן העשרה הרוגי מלכות וכדומה מכל הנהרגים ונשחטים על קדושת

שמו יתברך עולה תענוג גדול למעלה אשר אין לשער, אבל אנו מתפללין בכל יום 'ואל תביאני לידי נסיון', שלא יהיה תענוג כזה למעלה מהריגות בפועל ח"ו, ואך די לנו במה שאנו מוסרין נפשנו על קדושת שמו יתברך בשעת קריאת שמע ותפלה בכוח...

וזאת מרמז הכתוב, שהקב"ה מבטיח אותנו שלא יהיה שם תענוג למעלה מהקדושים והנהרגים בפועל ממש, ורק די לנו בכוח מסירת נפש בשעת קריאת שמע ותפלה, ובכוח המדמה לבד באמת במחשבה נחשב כאילו הקרבנו אותנו בפועל ממש. וזהו 'והשימותי את מקדשיכם', שאבטל ואשבית ההקדשים בפועל ואעשה כביכול זאת שממה. 'ולא אריח בריח ניחוחכם', שאיני רוצה עוד לקבל תענוג כזה מן הנהרגים בפועל על קדושת שמו יתברך.

וזאת היתה כוונת המגיד הקדוש זיע"א: מי יתן שיהיה כך בקרוב, שלא יוכלו האומות העולם לצער אותנו להכריח אותנו לקידוש ה', ולא יהיה תענוג כזה למעלה רק מתורה ותפלה ומעשים טובים במיצוי הנפש.

והרה"ק מדזיקוב שב וכתב הדברים (פרשת אחרי): נראה על פי מה ששמעתי בשם המגיד הקדוש מקאזניץ זצ"ל, שאמר בשעת קריאת התוכחה בפסוק 'והשימותי את מקדשיכם' בזה הלשון: יתן השם ויחיינו ונזכה שיהיה בקרוב, ויתקיים 'והשימותי את מקדשיכם'. והוא פלא.

וכבר אמרתי בזה לפרש דבריו הקדושים על פי אמרם ז"ל... על ידי אלו שנהרגו על קידוש השם עולה תענוג וריח ניחוח למעלה. ועל זה היתה בקשת המגיד הקדוש ז"ל, ורמוז זאת בתוכחה - אשר היא מלאה ברכות כמבואר בספרים - 'והשימותי את מקדשיכם', היינו, שלא יהיה עוד הריגת הקדושים מישראל, וזה 'ולא אריח בריח ניחוחכם' שלא יהיה עוד נחת רוח כזה, ולזאת שפיר ביקש המגיד זיע"א שנזכה לזה בזמן קרוב. ואמרתי פירוש זה לפני מרן אבינו הגה"ק זצ"ל [רבי מאיר מדזיקוב, האמרי נועם, זיע"א] וקלסיה.

ועפ"ז יש לפרש הקרא שלפנינו (ויקרא טז א-ב): **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לְפָנָיו ה' וַיִּמָּתוּ. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאֵל כָּל עַתְּ אֶל הַקֹּדֶשׁ, כִּי אָמְרוּ ז"ל, אשר מיתת בני אהרן היתה גם כן שיתקדש שם שמים, כמו שנאמר (שמות כט מג) 'ונקדש בכבודי', ודרשו חז"ל (זבחים קטו): במכובדי, והיה אומר משה לאהרן, סבור הייתי שיתקדש הבית בי או בך, עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך (ויקרא רבה יב ב). וזה 'אחרי מות שני בני אהרן' שהיה אז קידוש השם, אמר הקב"ה 'ואל יבוא בכל עת אל הקודש'. וזה 'ואל יבא בכל עת' עולה 'עקבת', לרמוז על עקבתא דמשיחא, שתהיה הגאולה בקרוב בלי הריגת הקדושים ובלי חבלי משיח. אכ"ו.**

דברי יחזקאל
 בני יששכר
 בת עין
 אור לשמים
 תפארת שלמה
 צדקת הצדיק

אוהב ישראל
 עבודת ישראל
 מאור ושמש
 מנחם ציון
 יסוד העבודה
 זרע קודש

בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 קדושת לוי
 חיים וחסד
 יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך ארץ
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpnei@gmail.com